

Deutsche Investitionen in Bulgarien Германските инвестиции в България German Investments in Bulgaria

1990-2017

Deutsch-Bulgarische
Industrie- und Handelskammer
Германо-Българска
индустриално-търговска камара

KONRAD
ADENAUER
STIFTUNG

#PartnerInBulgarien

PENKOV · MARKOV & PARTNERS

INTERNATIONAL LAW FIRM

SINCE 1990

WITH ACCESS TO

100 COUNTRIES

21 000 LAWYERS

160 LAW FIRMS

We are AT HOME WORLDWIDE

COMMERCIAL & COMPANY LAW

MERGERS & ACQUISITIONS

ADMINISTRATIVE LAW
& PUBLIC PROCUREMENT

TAXATION & LABOR

IT, MEDIA & TELECOMMUNICATIONS

COMPETITION & ANTITRUST

ENERGY & RENEWABLES

LITIGATION & ARBITRATION

BANKING & FINANCING LAW

TRADEMARKS, PATENTS
& LICENSING

Member

LexMundi World Ready

Legal: 500:

“Excellent, comprehensive and responsive services”

Chambers Europe:

“More western than others”
“One of the best in Bulgaria”
“Excellent – prompt, efficient and extremely knowledgeable of the local environment”

Chambers Global:

“Innovative and practical, entirely client & business oriented”

IFLR 1000:

“They are the best when it comes to advising investors, they know how the law works...”

Tim Kurth
Präsident der DBIHK

Тим Курт
президент на ГБИТК

Tim Kurth
President of the
German-Bulgarian
Chamber of Industry
and Commerce

Sehr geehrte Interessentinnen und Interessenten dieses Investitionsberichtes!

Um es mit einem Satz vorweg zu nehmen: deutsche Investitionen in Bulgarien sind eine Erfolgsgeschichte!

Vor dem Hintergrund einer Vielzahl historischer Verflechtungen beider Länder – Bulgarien und Deutschland – war und ist es eine logische Konsequenz, dass diese beiden Länder auch wirtschaftlich sehr eng zusammenarbeiten. Die große gegenseitige Wertschätzung beider Kulturen voreinander ist ein weiterer gesunder Nährboden für eine effektive Zusammenarbeit. Weiterhin darf man nicht unerwähnt lassen, dass die geografische Nähe beider Wirtschaftsgebiete zueinander, eine Zeitzone mit zur Zeit nur einer Stunde Zeitunterschied und Bulgarien als Tor zu den asiatischen Märkten sein Übriges tut, um attraktiv als Standort für Investitionen zu sein.

Betrachten wir ein wenig näher die unmittelbaren Vorteile, die für eine Investition in Bulgarien sprechen. Neben dem Vorteil, dass beide Länder der EU und Nato angehören, spielt Bulgariens Steuerpolitik sicher eine große positive Rolle für jedwedes Investment. Die positiven Zeichen für den baldigen Eintritt in den Schengen-Raum und die Einführung des Euro in Bulgarien werden das Land weiter aufwerten. Sicherlich führt auch die Deutsch-Bulgarische Industrie- und Handelskammer als Sprachrohr der

Wirtschaftsbeteiligten eine gewichtige Rolle zur Förderung und Vertiefung der bilateralen Beziehungen. Und nicht zuletzt möchte ich auf die vielen, auch in deutschen Sprachkenntnissen ausgebildeten, motivierten Mitarbeiter hinweisen, die einen Einstieg in bilaterale Wirtschaftsbeziehungen sehr attraktiv gestalten.

Im Namen der Deutsch-Bulgarischen Industrie- und Handelskammer drücke ich unseren Dank für die Ausarbeitung dem Institut für Marktwirtschaft, der Konrad-Adenauer Stiftung sowie allen Unternehmen, die die Studie unterstützt haben, aus. Dadurch wurde eine genauere Betrachtungsweise der deutschen Investments der letzten Jahre ermöglicht. Dabei kann vorab festgestellt werden, dass sich diese um 25% steigern lassen konnten. Von einem signifikanten Rückgang oder Kollaps kann somit aus dieser Sichtweise keinesfalls die Rede sein.

Zahlen aus 2018 liegen für diese Studie nicht zu Grunde, aber wir sind überzeugt, dass wir auch für das bereits abgelaufene Jahr, interessante neue Investoren und Investments von bereits im bulgarischen Markt tätigen Unternehmen alsbald offiziell vorstellen können.

In diesem Sinne, wünsche ich allen gute und erfolgreiche Unternehmungen und denken Sie immer daran, die tätigen Menschen hinter jedem Geschäft zu sehen!

Уважаеми читатели на този инвестиционен анализ,

Позволете ми да изпреваря събитията със следното обобщение: германските инвестиции в България са една история за успех!

В контекста на многобройните исторически съприкосновения между двете държави – България и Германия, било е и е логически обусловено те да работят съвместно и в икономически план. Взаимното уважение между двете култури допълнително създава благоприятна среда за ефективно сътрудничество. Освен това не бива да се забравя, че географската близост на двата икономически региона, между които часовата разлика в момента е само един час, и значението на България като врата към азиатските пазари правят страната още по-атрактивна инвестиционна дестинация.

Нека разгледаме по-отблизо непосредствените предимства, които благоприятстват инвестициите в България. Наред с това, че двете държави са част от ЕС и НАТО, със сигурност съществена положителна роля за всякакъв вид инвестиции в България играе нейната данъчната политика. Положителните сигнали за скорошно влизане в Шенгенското пространство и приемането на еврото в България правят страната още по-предпочитана. Без съмнение и Германско-Българската индустриално-търговска камара,

като изразител на интересите на бизнеса, има значителна роля в насърчването и укрепването на двустранните отношения. Не на последно място бих искал да отбележа, че големият брой мотивирани служители, които владеят и немски език, също са положителен фактор, който се отчита при вземането на решение за установяване на двустранни икономически отношения.

От името на Германско-Българската индустриално-търговска камара бих искал да изразя нашата благодарност за изготвянето на настоящия анализ на Института за пазарна икономика, на фондация „Конрад Аденауер“ и всички фирми, които подкрепиха публикацията. По този начин успяхме да получим по-точен преглед на германските инвестиции през последните години. На първо място трябва да се подчертае, че те се увеличават с 25%, така че в никакъв случай не може да се говори за значителен спад или срив.

В настоящото проучване не са включени данни от 2018 година, но сме убедени, че съвсем скоро ще можем официално да представим интересни нови инвеститори и инвестиции от вече установили се на българския пазар предприятия за изминалата година.

В този смисъл желая на всички добри и успешни начинания и винаги мислете за дейните хора, които стоят зад тях!

Dear readers of this investment analysis,

Let me begin by stating the following: German investments in Bulgaria are a success story!

Against the background of the manifold historical interactions between the two countries (Bulgaria and Germany), it is only logical that these countries should cooperate economically, too. Additionally, the mutual respect between their cultures creates a solid foundation for forging an effective cooperation. Indeed, it must be kept in mind that the geographical proximity of the two economic regions, which currently enjoy a mere one-hour time difference, and the significance of Bulgaria as a gateway to Asian markets have made Bulgaria an even more attractive investment destination.

Let us now have a closer look at the immediate benefits favouring investments in Bulgaria. Both countries are members of the EU and NATO and Bulgaria's tax policy certainly has a positive impact on any investments made. The signs suggesting that Bulgaria will soon join the Schengen Area and the country's future adoption of the euro make its climate even more investment-friendly. Undoubtedly, the German-Bulgarian Chamber of Industry and Commerce, which makes the interests of economic entities heard, has

played a significant part in promoting and strengthening bilateral relations. Last but not least, I would like to note that the many great workers speaking German have also been a positive factor that is taken into consideration when the decision to establish bilateral economic relations is taken.

On behalf of the German-Bulgarian Chamber of Industry and Commerce, I would like to express our gratitude for this analysis to the Institute for Market Economics, to the Konrad Adenauer Foundation and all companies supporting the present publication. The analysis enables us to have a clearer view of German investments over the past years. Importantly, is worth highlighting that these have increased by 25%, which means that there has been no drop or collapse to speak of.

This survey does not include 2018 data but we are convinced that very soon we will be in a position to present interesting new investments, as well as investments by enterprises that have already established themselves from 2018.

Thus, I would like to wish everyone to be effective and successful in their initiatives. Never forget the active people who support them!

Green energy runs best with SAP.

Vestas uses SAP® Cloud Platform to enable cost-effective wind turbine installations for a cleaner environment.

sap.com/greenenergy

Source: Water.org. © 2018 SAP SE or an SAP affiliate company. All rights reserved.

THE BEST RUN

SAP
®

Thorsten Geißler
Leiter des Auslandsbüros
Bulgarien der Konrad-
Adenauer-Stiftung

Торстен Гайслер
ръководител на бюрото
на фондация „Конрад
Аденауер“ в България

Thorsten Geissler
Head of the Bulgarian
office of the Konrad
Adenauer Foundation

Verehrte Leserinnen und Leser,

Niedrige Steuern, qualifizierte und qualifizierbare Arbeitskräfte, Lohnkostenvorteile und eine strategisch günstige geographische Lage machen Bulgarien zu einem attraktiven Zielland von Auslandsinvestitionen. Zudem ist das Land politisch stabil und hat ausgezeichnete makro-ökonomische Daten: ein stetiges, deutlich über dem EU-Durchschnitt liegendes Wirtschaftswachstum, geringe Inflation, eine beneidenswert niedrige Staatsverschuldung. So kann es nicht überraschen, dass in Bulgarien erhebliche Auslandsinvestitionen getätigt werden.

Auch ausweislich der amtlichen Statistik zählten deutsche Unternehmen stets zu den führenden Investoren im Land, hiernach beträgt der deutsche Anteil gegenwärtig 6,8% aller Auslandsinvestitionen. Indes gab es immer Zweifel an der Genauigkeit dieser Zahl. Die vorliegende Studie hat die Methodik der amtlichen Statistik kritisch hinterfragt und kommt auf Grundlage der sorgfältigen Auswertung einer großer Datenmenge aus zahlreichen Quellen letztlich zu einem abweichenden Ergebnis: Werden in der Statistik auch Investitionen berücksichtigt, die von deutschen Unternehmen über ausländische Tochterfirmen erfolgen, so beträgt der deutsche Anteil 8,49%, in absoluten Zahlen 6,87 Milliarden BGN statt 5,48 Milliarden BGN – 25% mehr als in der offiziellen Statistik ausgewiesen. Deutschland steht damit an zweiter Stelle und

wird nur von den Niederlanden übertroffen.

Im Referenzjahr der Studie 2017 besaßen unmittelbare oder mittelbare deutsche Eigentümer etwas mehr als 2,7% des gesamten Sachanlagevermögens in der bulgarischen Volkswirtschaft, dies entspricht einer Summe von fast 3,4 Milliarden BGN. Gleichzeitig haben diese Unternehmen mehr als 35.000 Arbeitsplätze geschaffen und über 4% aller Nettoumsatzerlöse in der Volkswirtschaft erzielt.

Die Zufriedenheit deutscher Unternehmen mit den getätigten Investitionen ist hoch: Die jüngste Befragung durch die AHK Bulgarien zeigt auf, dass 90% aller Unternehmen erneut in Bulgarien investieren würden. In den Vorjahren waren die Ergebnisse ähnlich positiv, daher ist zu hoffen, dass sich deutsche Unternehmer weiter ermutigt fühlen, in Bulgarien zu investieren.

Die Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. ist bestrebt, die traditionell guten deutsch-bulgarischen Wirtschaftsbeziehungen weiter zu fördern. Aussagekräftiges Datenmaterial ist eine Voraussetzung für eine sachgerechte Beurteilung der erreichten Ergebnisse, und diese Studie leistet dazu einen wichtigen Beitrag. Unser Dank gilt den Autoren aus dem Institut für Marktwirtschaft ebenso wie der AHK Bulgarien für die vertrauensvolle und konstruktive Zusammenarbeit, auf deren Fortsetzung wir uns freuen.

Уважаеми читатели,

Ниските данъци, квалифицираната и подлежаща на квалифициране работна ръка, предимствата във връзка с разходите за трудови възнаграждения и стратегическото географско положение превръщат България в атрактивна дестинация за чуждестранни инвестиции. Освен това страната е политически стабилна и показва отлични макроикономически показатели: стабилен икономически растеж, който е значително над средния за ЕС, ниска инфлация, завидно нисък държавен дълг. Ето защо никак не е изненадващо, че в България се правят значителни чуждестранни инвестиции.

Според официалната статистика германските компании винаги са били сред водещите инвеститори в страната, като в момента германският дял е 6,8% от всички чуждестранни инвестиции. Точността на тази цифра обаче винаги е била поставяна под въпрос. Настоящото проучване подлага на критичен анализ методологията на официалната статистика, като въз основа на задълбочен анализ на голямо количество данни от множество източници, в крайна сметка стигна до различен резултат: Ако в статистиката се вземат предвид и инвестициите, направени от германски компании чрез чуждестранните им дъщерни дружества, то германският дял възлиза на 8,49%, или в абсолютни стойности 6,87 млрд. лв. вместо 5,48 млрд. лв. – с 25% повече от официалната статистика. Това поставя Германия на второ

място, изпреварвана единствено от Холандия.

През 2017 г., за която се отнася проучването, германски собственици са притежавали пряко или непряко малко повече от 2,7% от материалните активи на цялата българска икономика, което се равнява на почти 3,4 млрд. лв. Същевременно тези компании са създали над 35 000 работни места и са генерирали над 4% от всички нетни приходи от продажби в цялата икономика.

Германските фирми са изключително доволни от направените инвестиции: Последното проучване на Германско-Българската индустриално-търговска камара (ГБИТК) показва, че 90% от всички компании биха инвестирали отново в България. Резултатите от предишните години са сходни, поради което можем да се надяваме, че германските предприемачи ще продължат с готовност да инвестират в България.

Фондация „Конрад Аденауер“ се стреми да насърчава традиционно добрите икономически отношения между Германия и България. Наличието на надеждна информация е предпоставка за правилната оценка на постигнатите резултати, за което съществен принос има и настоящото проучване. Благодарим на неговите автори от Института за пазарна икономика, както и на ГБИТК за доверието и конструктивното сътрудничество, което се надяваме да продължи.

Dear readers,

Its low tax rates, its highly qualified workforce willing to undergo further training, its advantages related wages and its strategic geographical position have turned Bulgaria into an attractive destination for foreign investments. Additionally, the country is politically stable and its macroeconomic indicators are excellent: its economic growth is steady and exceeds the EU average by a great margin, its inflation rate is low and its government debt – enviably low. This is why it is not at all surprising that significant foreign investments are made in Bulgaria.

Official statistics indicate that German companies have always been among the leading investors in the country. The German share of the total amount of foreign direct investments currently stands at 6.8%. Yet, the accuracy of this figure has always been called into question. This survey conducted a critical analysis of the official statistics and reached a different conclusion on the basis of a careful evaluation of a large amount of information coming from multiple data points. Indeed, if statistics took into account the investments of German companies through their non-Bulgarian subsidiaries, the German share would stand at 8.49%, which is BGN 6.87 billion instead of BGN 5.48 billion, a figure 25% greater than that in the official statistics. This would place Germany

second only to the Netherlands.

In 2017, which is the year this survey covers, German owners were in direct or indirect possession of a little over 2.7% of all tangible assets pertaining to Bulgaria's economy, i.e. BGN 3.4 billion. In addition, these companies created over 35 000 jobs and generated over 4% of the overall net revenue from sales of the country's economy.

German companies are extremely pleased with the investments made. The latest survey of the German-Bulgarian Chamber of Industry and Commerce (GBCIC) demonstrates that 90% of all companies are willing to invest in Bulgaria in the future. The results for previous years were similar, which fills us with hope that German entrepreneurs will continue to be enthusiastic about investing in Bulgaria.

The Konrad Adenauer Foundation has invested effort into continually promoting the economic relations between Germany and Bulgaria, which have traditionally been good. The fact that there are unequivocal data is a prerequisite for appropriately evaluating the results achieved and this survey contributes significantly to said data. We are grateful to the survey's authors (working with the Institute for Market Economics), as well as to the GBCIC, for their trust and their constructive cooperation, which we hope will continue in the future.

BILLA

с 6 златни медала за
НАЙ-ВИСОКО КАЧЕСТВО*
за 2018-2019

*Според проучване, проведено от швейцарската организация ICERTIAS, българите присъждат петзвездни златни медали на BILLA в България в следните категории: Символ и най-добър пример за най-високо качество в България, Верига за продажби на дребно, Отдел за хлебни изделия във верига супермаркети, Отдел за пресни плодове и зеленчуци във верига супермаркети, Отдел за прясно месо във верига супермаркети и Програма за лоялност. Виж повече на www.billa.bg и www.qudal.com

Inhalt

Einleitung.....	8
Methodologie der Studie.....	12
Statistische „Unterschätzung“ der deutschen Investitionen.....	16
Deutsche Investitionen nach Sektoren.....	22
Aufschlüsselung der wirtschaftlichen Tätigkeiten.....	30
Auswirkungen der deutschen Investitionen auf die bulgarische Wirtschaft.....	34
Auswirkungen der deutschen Investitionen auf die regionalen Wirtschaften.....	40
Fazit.....	46
Liste von bulgarischen Unternehmen mit deutscher Beteiligung.....	48

Съдържание

Увод.....	8
Методология на изследването.....	12
Статистическо „подценяване“ на германските инвестиции.....	16
Германски инвестиции по сектори.....	22
Разбивка на икономическите дейности.....	30
Влияние на германските инвестиции върху икономиката на България.....	34
Влияние на германските инвестиции върху регионалните икономики.....	40
Заключение.....	46
Списък на български компании с германско участие.....	48

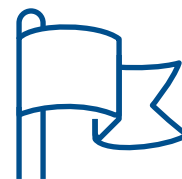
Contents

Introduction.....	8
Methodology of the Study.....	12
Statistical "Understatement" of German Investments.....	16
German Investment by Sector.....	22
Breakdown of Economic Activities.....	30
Impact of German Investments on the Bulgarian Economy.....	34
Impact of German Investments on Regional Economies.....	40
Conclusion.....	46
List of Bulgarian Companies with German Participation.....	48

Einleitung

Увод

Introduction

Die Investitionen in die Wirtschaft sind ein zentrales Thema in einer Reihe wirtschaftlicher, politischer und sozialer Debatten, weil sie für die wirtschaftliche Entwicklung der Länder von lebenswichtiger Bedeutung sind. Investitionen schaffen neue Arbeitsplätze und tragen zur Steigerung der Arbeitsproduktivität und des Lebensstandards der Bevölkerung bei. So holte Bulgarien¹ zum Beispiel in Sachen Lebensstandard den EU-Durchschnitt (die sogenannte Konvergenz) am schnellsten im Zeitraum 2000-2008 auf, der durch ein hohes Investitionswachstum gekennzeichnet war, während sich das Aufholtempo nach 2009 erheblich verlangsamte und im Zeitraum 2011-2013 fast unverändert blieb.

In Anbetracht des Volumens und des Entwicklungsstandes der bulgarischen Wirtschaft sind ihre Möglichkeiten zum Anlegen von Rücklagen, die in Investitionen umgewandelt werden können, relativ begrenzt, woraus sich reale Einschränkungen für die wirtschaftliche Annäherung an die Europäische Union ergeben. Um diese Begrenzung zu überwinden, zieht das Land ausländische Investitionen an, die aus der ganzen Welt stammen und auf verschiedene wirtschaftliche Tätigkeiten ausgerichtet sind. Als der Zufluss dieser Investitionen sehr hoch war – durchschnittlich 23% des BIP im Zeitraum 2006-2008, erreichte das reale Wirtschaftswachstum im Durchschnitt etwa 7% pro Jahr. Als der Zufluss ausländischer Direktinvestitionen in den Jahren 2012-2014 auf durchschnittlich etwa 3,5% des BIP sank, schrumpfte das reale Wirtschaftswachstum auf etwa 1%. Natürlich sind auch inländische Investitionen für das Wirtschaftswachstum von Bedeutung. Außerdem sind neben dem Realkapital auch das Humankapital und die Technologien die anderen Produktionsfaktoren, von denen es abhängt, wie sich eine Volkswirtschaft entwickeln wird.

Nicht weniger wichtig als die Höhe der ausländischen Direktinvestitionen sind ihre Herkunft und der Wirtschaftssektor, auf den sie gerichtet sind. So werden als führende Länder nach dem Bestand an ausländischen Investitionen in Bulgarien die Niederlande, Österreich, Deutschland, Italien, das Vereinigte Königreich, Griechenland, Zypern und Russland ausgewiesen. Die derzeit von der Bulgarischen Nationalbank (BNB) verwendete Methode zur Ermittlung der Herkunft ausländischer Investoren bereitet diesbezüglich einige Schwierigkeiten. Die Methodik² identifiziert ausländische

Investitionen nur hinsichtlich des direkten Kapitalbesitzes, nicht jedoch hinsichtlich des ursprünglichen Kapitalgebers. Besitzt beispielsweise ein deutsches Unternehmen ein Tochterunternehmen in Österreich, das in Bulgarien investiert, wird dies von der Statistik als ausländische Investition österreichischer Herkunft erfasst. Dies führt sowohl zu einer Unterschätzung des abgerechneten Gesamtbetrags ausländischer Direktinvestitionen aus einigen Ländern als auch zu einer Überschätzung der Investitionen aus anderen Ländern.

Der andere Nachteil der derzeit verwendeten amtlichen Methodik ist die fehlende Datenaufschlüsselung sowohl nach Regionen als auch nach Wirtschaftszweigen. So veröffentlicht die BNB zum Beispiel Daten über die Aufschlüsselung der Investitionen nach Ländern (die Niederlande, Österreich, Deutschland usw.) und Wirtschaftszweigen (Landwirtschaft, Industrie, Bauwesen usw.). Es gibt jedoch keine Informationen darüber, in welche Wirtschaftszweige beispielsweise deutsche Unternehmen investieren, die in Bulgarien tätig sind.

Die vorliegende Studie zielt auf eine realistische und umfassende Bewertung der ausländischen Direktinvestitionen mit ursprünglichen Kapitalgebern aus Deutschland ab, indem sie bulgarische Unternehmen identifiziert, bei denen die ausländischen Direktinhaber zwar Unternehmen aus Drittländern sind, der ursprüngliche Kapitalbesitz jedoch mit Herkunft Deutschland ist. Dieses Verfahren wird es ermöglichen, über die amtlichen Daten der BNB bezüglich der Höhe der ausländischen Direktinvestitionen aus Deutschland hinauszukommen und die Unterschätzung der letzteren wegen methodologischer Einschränkungen festzustellen. Eine solche Erhebung wird auch eine bessere Identifizierung der Sektoren ermöglichen, in denen deutsche Investoren tätig sind, was dann zu einer Untersuchung der tatsächlichen Auswirkungen dieser Investitionen auf die Wirtschaft und die Gesellschaft genutzt werden kann. Die vorliegende Studie zielt nicht darauf ab, die Gründe für die Investitionsentscheidungen zu untersuchen und aufzuzeigen, warum es einige Unternehmen vorziehen, unmittelbare Direktinvestitionen in Bulgarien zu tätigen, andere wiederum Gesellschaften in Drittländern zu registrieren, durch die sie dann in Bulgarien investieren.

Инвестициите в икономиката са водеща тема на редица икономически, политически и социални обсъждания, тъй като са жизнено важни за икономическото развитие на страните.

Инвестициите създават нови работни места и спомагат за повишаването на производителността на труда и жизнения стандарт на населението. Така например жизненият равнище в България¹ настига средното за Европейския съюз (т.нар. конвергенция) най-бързо в периода 2000–2008 г., който се характеризира и с висок ръст на инвестициите, докато след 2009 г. темпът на настигане значително се забавя, а през 2011–2013 г. е почти непроменен.

Като се имат предвид размерът и степента на икономическо развитие на българската икономика, възможностите ѝ за натрупване на спестявания, които да се трансформират в инвестиции, са сравнително ограничени, което поставя реални ограничения пред конвергенцията спрямо Европейския съюз. За да превъзмогне това ограничение страната привлича чуждестранни инвестиции, които са с източник целия свят и са насочени към различни икономически дейности. Когато потокът от тези инвестиции е много висок – средно 23% от БВП в периода 2006–2008 г., реалният икономически растеж достига около 7% средно на година. Когато притокът на преки чужди инвестиции намалява до около 3,5% от БВП средно през 2012–2014 г., реалният икономически растеж се свива до около 1%. Разбира се, вътрешните инвестиции също имат значение за растежа на икономиката. Отделно, човешкият капитал, освен физическият, както и технологиите, са другите фактори за производство, от които зависи как ще се развива една икономика.

Не по-маловажни от размера на преките чуждестранни инвестиции са техният произход и икономическият сектор, в който са насочени. Така например водещите страни според размера на чуждестранните инвестиции в България са Холандия, Австрия, Германия, Италия, Обединеното кралство, Гърция, Кипър и Русия. Използваната към момента методология на Българската народна банка (БНБ) за идентифициране на произхода на чуждестранните инвеститори създава известни

затруднения в това отношение. Методологията² идентифицира чуждестранната инвестиция единствено по пряката собственост на капитала, но не и според крайната такава. Така например, ако компания от Германия притежава компания в Австрия, която инвестира в България, статистиката отчита това като чуждестранна инвестиция с австрийски произход. Това води както до подценяване на отчетения общ размер на преките чуждестранни инвестиции от едни страни, така и до надценяване на инвестициите от други.

Другият недостатък на използваната в момента официална методология е липсата на разбивка на данните едновременно по географски райони и по икономически дейности. Така например БНБ публикува данни за разпределението на инвестициите по страни (Холандия, Австрия, Германия и т.н.) и по икономически дейности (селско стопанство, промишленост, строителство и т.н.), но липсва информация в кои икономически дейности инвестират например германските компании, които имат дейност в България.

Настоящото изследване има за цел да направи максимално реалистична и обхватна оценка на преките чуждестранни инвестиции с крайна собственост инвеститори от Германия, като идентифицира български компании, чиито преки чуждестранни собственици са предприятия в трети страни, но крайната собственост е с произход Германия. Това ще позволи да се надгради над наличните към момента официални данни на БНБ за размера на преките чуждестранни инвестиции от Германия и да се установи тяхното подценяване поради методологически ограничения. Също така подобна оценка ще позволи и по-доброто идентифициране на секторите, в които германските инвеститори работят, след което може да се изследва реалният ефект върху икономиката и обществото от тези вложения. Настоящата разработка няма за цел да изследва причините за инвестиционните решения и да разкрива защо едни компании предпочитат директна инвестиция от Германия в България, а други да регистрират дружества в трети страни, през които да инвестират в България.

Investments in an economy are a leading issue in a number of economic, political and social debates as they are vital to the economic development of the countries.

Investments create new jobs and help increase labor productivity and the standard of living of the population. For example, the country's standard of living¹ catches up with the average for the European Union (so-called convergence) at the fastest pace in the period 2000–2008, which is characterized by high investment growth, while after 2009 the rate of catching up slows down significantly, and in 2011–2013 it remains almost unchanged.

Taking into account the size and degree of economic development of the Bulgarian economy, its capacity to accumulate domestic savings which could be then transformed into investments is relatively limited, which puts real constraints to the convergence towards the European Union. In order to overcome this constraint, the country attracts foreign investment from all over the world that is geared towards various economic activities. When the flow of these investments was very high – on average 23% of GDP in 2006–2008, real economic growth was about 7% on average per year. When the inflow of

1. Измерено чрез БВП на човек от населението по стандарт на покупателна способност | Measured by GDP per capita in purchasing power standard.
2. От 17 април 2015 г. статистиката на БНБ за преките чуждестранни инвестиции е съставена по шестото издание на Ръководство по платежен баланс и международна инвестиционна позиция (МВФ, 2008). Преди тази дата методологията на БНБ се основаваше на петото издание на същото ръководство.

foreign direct investment declined to around 3.5% of GDP on average in 2012-2014, real economic growth shrank to about 1%. Of course, domestic investment also has a bearing on the growth of the economy. Separately, human capital, besides physical, as well as technological, are the other factors of production on which depends how an economy will develop.

Not less important than the amount of foreign direct investment are their origin and the economic sector in which they are targeted. For example, the leading countries according to the size of foreign investment in Bulgaria are the Netherlands, Austria, Germany, Italy, the United Kingdom, Greece, Cyprus and Russia. The current method used by the Bulgarian National Bank (BNB) to identify the origin of foreign investors creates some difficulties in this respect. The methodology² identifies foreign investment only by the direct ownership of capital, but not according to the final one.

For example, if a German company owns a company in Austria that invests in Bulgaria, statistics take this into account as a foreign investment of Austrian origin. This leads both to an underestimation of the reported total amount of foreign direct investment by some countries and an overestimation of investment by others.

The other drawback of the formal methodology currently in use is the lack of data breakdown by both geographic and economic activity. For example, the BNB publishes data on the distribution of investments by country (Netherlands, Austria, Germany, etc.) and economic activities (agriculture, industry, construction, etc.), but there is no information in which economic activities invest, for example, German companies that are active in Bulgaria.

The present study aims to make a realistic and comprehensive assessment of foreign direct investment by German investors in Bulgaria by identifying Bulgarian companies whose direct foreign owners are companies in third countries but the ultimate ownership is Germany. This will allow to build on existing official data of the BNB on the amount of foreign direct investment from Germany and to establish their underestimation due to methodological constraints. Such an assessment will also allow a better identification of the sectors in which German investors work, and then the real effect on the economy and society of these investments can be explored. This report is not intended to investigate the reasons behind investment decisions of some companies which prefer a direct investment from Germany to Bulgaria, and others which in turn register companies in third countries wherefrom they invest in Bulgaria.

2. From April 17, 2015, BNB statistics on foreign direct investment have been compiled under the sixth edition of the Balance of Payments and International Investment Position Manual (IMF, 2008). Prior to this date, the BNB methodology was based on the 5th edition of the same manual.

Deutsche Leasing

IHR LÖSUNGSORIENTIERTER ASSET-FINANCE-PARTNER

Die Deutsche Leasing Gruppe ist der führende lösungsorientierte Asset-Finance-Partner für den deutschen Mittelstand. Mit einem Neugeschäft von rund 8,9 Milliarden Euro zählt die Deutsche Leasing auch in Europa zu den bedeutendsten Asset-Finance-Anbietern.

Innerhalb der Sparkassen-Finanzgruppe ist die Deutsche Leasing das Kompetenzzentrum für Leasing und Factoring sowie weitere mittelstandsorientierte Asset-Finance-Lösungen und ergänzende Services im In- und Ausland.

Dafür stehen wir Ihnen mit unser Know-how in den Landessprachen sowie in deutsch oder englisch zur Verfügung mit unserem internationale Netzwerk von 22 Ländern.

Unsere Asset-Finance-Konzepte berücksichtigen Ihre individuellen Aufgabenstellungen als Exporteur oder Investor und integrieren die landesspezifischen Gegebenheiten. Ihr Partner zu sein und mit Ihnen langfristig zusammenzuarbeiten, ist uns ein Anliegen. Deshalb bieten wir Ihnen unsere gesamte Kompetenz als Marktführer in Deutschland, unser internationales Know-how und die Stabilität der Sparkassen-Finanzgruppe. In uns finden Sie einen Partner, der ebenso global denkt und handelt wie Sie.

YOUR SOLUTIONS-ORIENTED ASSET-FINANCE PARTNER

Deutsche Leasing Group is the leading solutions-oriented asset finance partner for German medium-sized companies. With new business of around 8.9 billion euro, Deutsche Leasing is also one of the most important asset finance providers in Europe.

Within Savings Banks Financial Group, Deutsche Leasing is the competence centre for leasing and factoring as well as other asset finance solutions and complementary services aimed at medium-sized companies both in Germany and abroad.

We provide you with our expertise in local languages as well as in German and English with our international network of 22 countries.

Our asset-finance concepts reflect your individual requirements as an exporter or investor and integrate the local requirements. As your partner we can offer you all our expertise as the market leader in Germany, our international know-how and the stability of the Sparkassen-Finanzgruppe. Add us to find a partner who thinks globally and acts just like you.

You can find us wherever you need us!

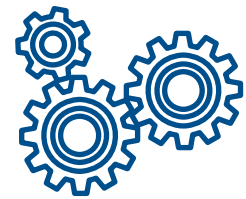
DEUTSCHE LEASING BULGARIA EAD

118, Bulgaria blvd., ABACUS Business Center, 3rd floor, Sofia, Bulgaria,
Phone: +359 2 818 56 70, +359 2 818 56 80, Email: office@deutsche-leasing.bg

Methodologie der Studie

Методология на изследването

Methodology of the Study

Zur Identifizierung der Unternehmen mit einem unmittelbaren oder mittelbaren Eigentümer, der eine natürliche und/oder juristische Person mit Herkunft Deutschland ist, wurden die offiziellen Angaben der Bulgarischen Nationalbank, des Nationalen Statistischen Instituts und der Bulgarischen Investitionsagentur sowie die veröffentlichten Jahresabschlüsse der im Handelsregister eingetragenen Unternehmen verwendet. Zudem wurden Informationen über die Mitglieder der Deutsch-Bulgarischen Industrie- und Handelskammer (DBIHK) sowie das Ranking der Bulgarischen Handels- und Industriekammer (BHIK) über die Top-1500-Unternehmen in Bulgarien nach ihrem Nettoumsatz für 2016 verwendet.

Als Ergebnis der Überprüfung dieser Daten wurden sowohl die unmittelbaren Direktinvestoren in das Kapital der in der BHIK-Top-1500 enthaltenen bulgarischen Unternehmen identifiziert, als auch die mittelbaren Direktinvestoren, einschließlich derjenigen mit Herkunft Deutschland, die mehrheitliche Eigentümer der unmittelbaren Direktinvestoren sind. Auf diese Weise wurden 127 Unternehmen mit einem unmittelbaren oder mittelbaren mehrheitlichen Eigentümer identifiziert, der eine natürliche und/oder juristische Person mit Herkunft Deutschland ist. So erweist sich z.B., dass eine unmittelbare Direktinvestition, die momentan als Auslandsinvestition mit Herkunft Österreich klassifiziert ist, praktisch mehrheitliches Eigentum einer oder mehrerer anderen mittelbaren Direktinvestoren mit Herkunft Deutschland ist.

Zur Bewertung der Höhe der Investitionen wurde die Methodik zur Erfassung der ausländischen Direktinvestitionen im Land verwendet³. Sie steht im Einklang mit der sechsten Auflage des Handbuchs zur Zahlungsbilanz und zum Auslandsvermögensstatus des IWF, der OECD-Referenzdefinition des Begriffs Direktinvestitionen in der dritten Auflage sowie dem Reglements von EUROSTAT und der Europäischen Zentralbank betreffend die Zahlungsbilanz. Gemäß diesen Standards liegt eine ausländische Direktinvestition dann vor, wenn eine ausländische natürliche oder juristische Person eine langfristige Beteiligung (mindestens 10% der Stimmrechte an dem betreffenden Unternehmen) an einem bulgarischen Unternehmen erwirbt.

Die Höhe der Auslandsinvestition ist die Summe aus:

- der ausländischen Beteiligung am Kapital der bulgarischen Gesellschaft – eingezahlte und abgehobene Geld- und Sacheinlagen in/vom Beteiligungskapital oder Stammkapital der lokalen Gesellschaft;
- Unternehmensinternen Verbindlichkeiten – erhaltene und gezahlte Kapitalbeträge von kurz- und langfristigen

Darlehen zwischen dem Direktinvestor und dem lokalen Unternehmen;

- dem reinvestierten Gewinn – der Anteil der ausländischen Investoren am nicht ausgeschütteten Gewinn und Verlust der lokalen Gesellschaft.

Für die Zwecke der vorliegenden Studie wurde der Bestand an ausländischen Direktinvestitionen zum 31. Dezember 2017 verwendet. Hierbei ist es wichtig zu beachten, dass es einen Unterschied zwischen dem ADI-Bestand zu einem bestimmten Zeitpunkt, beispielsweise zum 31. Dezember 2017, und dem ADI-Strom für einen bestimmten Zeitraum, zum Beispiel 12 Monate, gibt. Wenn wir beispielsweise die ADI-Bestände zum 31. Dezember 2016 und zum 31. Dezember 2017 kennen, dann ist der ADI-Strom für den Zeitraum 1.01.2017 – 31.12.2017 also die Differenz zwischen den beiden Beständen⁴. Dieser Strom kann positiv – ein Zufluss von Investitionen, oder negativ – ein Abfluss von Investitionen sein. Mit anderen Worten, der Investitionsbestand stellt eine „Momentaufnahme“ der zu einem bestimmten Zeitpunkt akkumulierten Einlagen in der Wirtschaft dar, während der Investitionsstrom die Veränderungen der Investitionsposition – Zufluss und Abfluss – während eines bestimmten Zeitraums – Monat, Quartal, Jahr – darstellt.

Der vorgenommenen Bewertung des Bestandes an ausländischen Direktinvestitionen mit Herkunft Deutschland folgt eine Analyse ihrer Auswirkungen auf die Wirtschaft. Zu diesem Zweck wurden die Indikatoren für Investitionen im Sachanlagevermögen, die Nettoumsatzerlöse und die Anzahl der Beschäftigten verwendet. Diese Bewertung wurde sowohl auf der Ebene der Volkswirtschaft als auch auf der Ebene der einzelnen Wirtschaftszweige gemäß der Klassifikation der wirtschaftlichen Tätigkeiten (sogen. KID-2008) des Nationalen Statistischen Instituts vorgenommen. Die Auswirkungen der Investitionen auf regionaler Ebene auf der Grundlage von Regionalangaben für die oben genannten Indikatoren werden ebenfalls untersucht.

In Anbetracht der Zwecke und des Umfangs dieser Studie – Feststellung und Messung des Volumens und der Auswirkungen der ausländischen Direktinvestitionen mit unmittelbarer oder mittelbarer Herkunft Deutschland – kann sie keinen Anspruch auf Vollständigkeit erheben, da keine vollständigen Informationen zu diesen Investitionen vorliegen. Wir sind trotzdem überzeugt, dass diese Analyse ein breiteres und realistischeres Bild (im Vergleich zu den offiziellen Angaben) der bisher getätigten deutschen Investitionen in Bulgarien liefert, wobei die Ergebnisse eine deutliche Unterschätzung in den offiziellen Angaben zeigen.

За да бъдат идентифицирани компаниите с краен собственик физическо и/или юридическо лице с произход Германия, са използвани официални данни от Българската народна банка, Националния статистически институт, Българската агенция за инвестиции, публикуваните годишни финансови отчети на компаниите в Търговския регистър. Отделно е използвана информация за членовете на Германо-Българската индустриално-търговска камара (ГБИТК), както и класацията на Българската търговско-промишлена палата (БТПП) за Топ 1500 компании в България според нетните им приходи за 2016 г.

В резултат на прегледа на тези данни са идентифицирани както преките инвеститори в капитала на българските компании, включени в Топ 1500 на БТПП, така и крайните инвеститори, включително тези с произход Германия, които са собственици на преките инвеститори. По този начин са идентифицирани 127 компании с пряк или косвен краен собственик физическо и/или юридическо лице с произход Германия. В резултат на това инвестиция, която в момента е класифицирана с произход Австрия например, на практика е собственост на няколко други инвеститора, чиято крайна собственост е с произход Германия.

За оценка на размера на инвестициите е използвана Методологията за отчитане на преките чуждестранни инвестиции в страната³. Тя е в съответствие с шестото издание на Ръководството по платежен баланс на МВФ, третото издание на Ръководните дефиниции за преки чуждестранни инвестиции на ОИСР, както и регламентите на ЕВРОСТАТ и Европейската централна банка относно платежния баланс. Съгласно тези стандарти за пряка чуждестранна инвестиция се приема такава, при която чуждестранно физическо или юридическо лице придобива дълготраен интерес (не по-малко от 10% от правото на глас при управление на дадено предприятие) в българска компания.

Размерът на чуждестранната инвестиция представлява сборът от:

- Чуждестранното участие в капитала на българското дружество – преведени и изтеглени парични и апортни вноски в/от дяловия или акционерния капитал на местната компания;
- Вътрешнофирмените задължения – получени и изплатени главници по краткосрочни и дългосрочни

заеми между прекия инвеститор и местната компания;

- Реинвестираната печалба – делът на чуждестранните инвеститори в неразпределената печалба и загуба на местната компания.

За целта на настоящото изследване е използван размерът на преките чуждестранни инвестиции към 31 декември 2017 г. Тук е важно да се отбележи, че съществува разлика между размера на преките чуждестранни инвестиции към определен момент, например 31 декември 2017 г., и техния поток за даден период, например 12 месеца. Така например, ако знаем размера на преките чуждестранни инвестиции на 31 декември 2016 г. и размера им към 31 декември 2017 г., то потокът на преките чуждестранни инвестиции за периода 01.01.2017 – 31.12.2017 г. условно е разликата между двата размера⁴. Този поток може да бъде положителен – приток на инвестиции, или отрицателен – отлив на инвестиции. С други думи размерът на инвестициите представлява „снимка“ на натрупаните към даден момент вложения в икономиката, докато техният поток представлява измененията в инвестиционната позиция – приток и отлив, за определен период от време – месец, тримесечие, година.

Направената оценка на размера на чуждестранните инвестиции с произход Германия е последвана от анализ на техните ефекти върху икономиката. За целта са използвани индикаторите за инвестиции в дълготрайни материални активи, нетни приходи от продажби и брой наети лица. Тази оценка е направена както на ниво национална икономика, така и на ниво отделни отрасли съгласно Класификацията на икономическите дейности (КИД-2008) на Националния статистически институт. Разгледани са и ефектите на инвестициите на регионално ниво на база областни данни за гореспоменатите показатели.

Предвид целите и обхвата на настоящото изследване – идентифициране и измерване на обема и ефектите от преките чуждестранни инвестиции с пряк или косвен произход Германия, то не може да претендира за изчерпателност, тъй като не е налична пълна информация за тези инвестиции. Въпреки това считаме, че анализът дава по-обхватна и съответно по-реалистична картина на направените до момента германски инвестиции в България (в сравнение с официалните данни), като резултатите показват значително подценяване на официалните данни.

As a result of the review of this data, both the direct investors in the capital of Bulgarian companies included in the BCCI Top 1500, and the final investors, including those from Germany who own the direct investors, were identified. In this way, 127 companies were identified with a direct or indirect final owner of an individual and / or legal entity from Germany. As a result, an investment that is currently classified as originating in Austria, for example, is in practice owned by several other investors whose final ownership is in Germany.

The methodology for reporting foreign direct investment in

Official data from the Bulgarian National Bank, the National Statistical Institute, the Bulgarian Investment Agency, the annual financial statements of the companies published in the Commercial Register were used to identify the companies whose final owner is an individual and / or a legal entity, originating in Germany. Information on the members of the German-Bulgarian Chamber of Industry and Commerce as well as the ranking of the Bulgarian Chamber of Commerce and Industry (BCCI) for the Top 1500 Companies in Bulgaria according to their net revenues for 2017 is used separately.

3. БНБ - http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_download/st_m_instr_fdi_bg_bg.pdf

4. Потокът на инвестициите се оценява по балансовата му стойност, докато размерът им се преоценява спрямо пазарните цени към определена дата.

the country is used to estimate the size of the investments.³ It is in line with the Sixth Edition of the IMF Balance of Payments and International Position Manual, the Third Edition of the OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment, and the EUROSTAT and the European Central Bank regulations on the balance of payments. According to these foreign direct investment standards, a foreign natural or legal person acquires a long-term interest (not less than 10% of the voting rights of an enterprise) in a Bulgarian company.

The size of the foreign investment is the sum of:

- The foreign participation in the capital of the Bulgarian company - cash and in-kind contributions transferred and withdrawn to / from the share or share capital of the local company;
- Intercompany arrears - Received and paid principal on short and long-term loans between the direct investor and the local company;
- Reinvested earnings - the share of foreign investors in the undistributed profit and loss of the local company.

For the purpose of this study, the stock of foreign direct investment as of 31 December 2017 has been used. It is important to note that there is a difference between the stock of foreign direct investment at a certain point, for example 31 December 2017, and their flow for a given period, for example 12 months. For example, if we know the stock of foreign direct investment as of 31 December

2016 and the stock as of 31 December 2017, then the flow of foreign direct investment for the period 01.01.2017 - 31.12.2017, conditionally, is the difference between the two stocks⁴. This flow can be positive, meaning an inflow of investment, or negative - an outflow of investment. In other words, the stock of investment represents a "snapshot" of the accumulated investments in the economy at a given point in time while their flow represents the changes in the investment position - inflow and outflow for a certain period of time - month, quarter, year.

The assessment of the amount of foreign investment originating in Germany is followed by an analysis of their effects on the economy. For this purpose, indicators for investments in fixed assets, net sales revenue and number of employees are used. This assessment is made at the level of the national economy as well as at the level of economic activities according to the Classification of Economic Activities (NACE.BG-2008) of the National Statistical Institute. The effects of investment on the regional level on the basis of district data for the aforementioned indicators are also examined.

Given the purpose and scope of this study - identifying and measuring the volume and effects of foreign direct investment from Germany, it cannot claim exhaustiveness as there is no complete information on these investments. Nevertheless, we believe that the analysis provides a broader and more realistic picture of the German investments made so far in Bulgaria (compared to official data), with the results showing a significant underestimation of the official data.

3. BNB - http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_download/st_m_instr_fdi_bg_bg.pdf

4. The flow of investments are measured at carrying value, while their size is revalued to market prices by a certain date.

**There are five more
stars in the sky now.**

Lufthansa is proud to be Europe's
first certified 5-Star Airline.

Statistische „Unterschätzung“ der deutschen Investitionen

Статистическо „подценяване“ на германските инвестиции

Statistical “Understatement” of German Investments

Der statistische Ansatz zur Identifizierung und Messung ausländischer Direktinvestitionen (ADI) sowohl in Bulgarien als auch weltweit basiert auf der Ermittlung der Herkunft der unmittelbaren ausländischen Eigentümer bulgarischer Unternehmen. Handelt es sich bei diesem Eigentümer beispielsweise um eine in den Niederlanden eingetragene Gesellschaft, wird davon ausgegangen, dass die ausländische Direktinvestition aus den Niederlanden kommt. Dabei wird völlig übersehen, dass es sich bei der niederländischen Firma möglicherweise um eine Tochtergesellschaft eines Eigentümers aus einem Drittland, z.B. Deutschland, handelt, was bedeutet, dass die Investition letztendlich deutsch und nicht niederländisch ist. Darüber hinaus kann dieser Ansatz zur Ermittlung von Investitionen zur folgenden Situation führen: Ein bulgarischer Investor registriert eine Gesellschaft in einem anderen Land, beispielsweise in Luxemburg, und diese investiert dann in Bulgarien. Unabhängig davon, dass die Herkunft des Kapitals bulgarisch ist, wird die Statistik diese Einlage als unmittelbare Direktinvestition mit Herkunft Luxemburg identifizieren.

Auf diese Weise werden Genauigkeit und Effizienz bei der Verarbeitung der Daten erreicht, dies geschieht jedoch auf Kosten der Unterschätzung der Investitionen aus einigen Ländern zugunsten anderer. So zum Beispiel sind laut BNB-Angaben die Top 10 Länder nach ADI-Bestand in Bulgarien die Niederlande, Österreich, Deutschland, Italien, das Vereinigte Königreich, Griechenland, Zypern, Russland, Luxemburg und die Schweiz. Der Gesamtbestand an

ausländischen Direktinvestitionen aus diesen Ländern macht 68% aller ausländischen Direktinvestitionen in Bulgarien aus. Diesen Angaben zufolge liegt Deutschland hinsichtlich des Anteils an allen ausländischen Direktinvestitionen mit 6,8% an dritter Stelle, gleich hinter Österreich mit 9,6% und den Niederlanden mit 17,3%.

Wie bereits erwähnt, unterschätzt bzw. überschätzt die amtliche Statistik die Herkunft der Investitionen in Abhängigkeit davon, ob der eigentliche Eigentümer in Bulgarien unmittelbar oder über eine Tochtergesellschaft in einem Drittland investiert. Wenn beispielsweise ein Unternehmen mit Herkunft Deutschland mehrheitlich an einem Unternehmen in Italien beteiligt ist, das seinerseits Kapital an einem bulgarischen Unternehmen besitzt, zählt die amtliche Statistik diese Investition als italienisch.

Um die amtlichen Statistikdaten zu ergänzen und die sogenannten mittelbaren deutschen Investitionen zu erfassen, haben wir die Unternehmen mit dem eigentlichen Eigentümer identifiziert, der eine natürliche oder juristische Person in Deutschland ist. Damit steigt der Anteil der deutschen Investitionen in Bulgarien von derzeit 6,8% auf 8,4% aller ausländischen Direktinvestitionen. Diese Korrektur macht Deutschland Ende 2017 zum zweitwichtigsten Herkunftsland ausländischer Direktinvestitionen in Bulgarien mit einem Anteil von 8,49% an allen ausländischen Direktinvestitionen, während Österreich mit einem Anteil von 8,45% an dritter Stelle liegt.⁵

Статистическият подход за идентифициране и измерване на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) както в България, така и по света, е базиран на идентифициране на произхода на преките чуждестранни собственици на българските компании. Ако този собственик е например компания, регистрирана в Холандия, то се приема, че пряката чуждестранна инвестиция е с произход Холандия. Това изцяло пренебрегва факта, че холандската компания може да е дъщерна на краен собственик от трета страна, например Германия, което означава, че в крайна сметка инвестицията е германска, а не холандска. Нещо повече – този начин на отчитане на инвестициите може да доведе до ситуация, в която български инвеститор регистрира

компания в друга страна, например Люксембург, която след това инвестира в България. Независимо че произходът на средствата е български, статистиката ще отчете вложението като пряка чуждестранна инвестиция с произход Люксембург.

По този начин се постига точност и експедитивност при обработването на данните, но това се случва за сметка на подценяване на инвестиции от едни страни за сметка на тези от други. Така например към 31 декември 2017 г. топ 10 страни според размера на преките чуждестранни инвестиции в България са Холандия, Австрия, Германия, Италия, Великобритания, Гърция, Кипър, Русия,

Люксембург и Швейцария по данните на БНБ. Общият размер на преките чуждестранни инвестиции от тези страни възлиза на 68% от всички преки чуждестранни инвестиции. Според тези данни Германия се нарежда на трето място според дела си във всички преки чуждестранни инвестиции с 6,8%, като пред нея се нареждат Австрия – 9,6% и Холандия – 17,3%.

Както вече казахме, официалната статистика подценява/надценява инвестиции в зависимост от това дали крайният собственик на вложението инвестира директно в България или го прави чрез свои дъщерни компании в други страни. Така например, ако компания с произход Германия има мажоритарна собственост в дружество в Италия, което притежава капитал в българска компания,

официалната статистика отчита тази инвестиция като италианска.

За да допълним официалните данни и да измерим т.нар. непреки германски инвестиции, сме идентифицирали компаниите с краен собственик физическо или юридическо лице в Германия. По този начин дялът на германските инвестиции в България се увеличава от настоящите 6,8% от всички преки чуждестранни инвестиции до 8,4%. Корекцията превръща Германия във втория най-значим източник на преки чуждестранни инвестиции в България с дял от 8,49% от всички преки чуждестранни инвестиции, докато Австрия остава на трето място с дял от 8,45% към края на 2017 г.⁵

The statistical approach for identification and measurement of foreign direct investment (FDI) in Bulgaria and worldwide is based on identifying the origin of direct foreign owners of Bulgarian companies. If this owner is, for example, a company registered in the Netherlands, it is assumed that the foreign direct investment originates in the Netherlands. This completely overlooks the fact that the Dutch company may be a subsidiary of a final owner based in a third country such as Germany, which means that the investment is ultimately German and not Dutch. Moreover, this way of accounting for investments can lead to a situation where a Bulgarian investor registers a company in another country, for example Luxembourg, which then invests in Bulgaria. Although the origin of the funds is Bulgarian, the statistics will account for the investment as a direct foreign investment originating in Luxembourg.

In this way, accuracy and efficiency are achieved in the processing of data, but this happens at the expense of underestimation of investments by some countries at the expense of others. For example, as of 31 December 2017 the top 10 countries by their foreign direct investment in Bulgaria according to BNB data are the Netherlands, Austria, Germany, Italy, the United Kingdom, Greece, Cyprus, Russia, Luxembourg and Switzerland. The total foreign direct

investment of these countries amounts to 68% of all foreign direct investment. According to this data, Germany ranks third in terms of its share in all foreign direct investment with 6.8%, outpaced by Austria – 9.6% and the Netherlands – 17.3%.

As mentioned above, official statistics underestimate / overestimate investments depending on whether the ultimate owner invests directly in Bulgaria or makes it through its subsidiaries in other countries. For example, if a German-owned company has majority ownership in a company in Italy that owns capital in a Bulgarian company, official statistics counts this investment as Italian.

To supplement the official data and measure the so-called indirect German investments, we have identified companies with a final owner who is a natural or legal person in Germany. Thus, the share of German investment in Bulgaria increases from the current 6.8% of all foreign direct investment to 8.4%. The correction makes Germany the second most important source of foreign direct investment in Bulgaria with a share of 8.49% of all foreign direct investment, while Austria remains third with a share of 8.45% as at the end of 2017, other things equal⁵.

5. Тъй като не е правено изследване за реалния размер на преките чуждестранни инвестиции от Австрия по подобие на настоящото изследване, сравнението е направено на база реалния размер на инвестициите с произход Германия и официалните данни за инвестициите с произход Австрия. It is worth noting that no such analysis of the "real" FDI from Austria has been made to date, hence there is no knowledge on the extent to which some Austrian companies may prefer to invest in Bulgaria through subsidiaries in third countries. Hence, the comparison between the stock of investment from Germany and the one originating from Austria is made on the basis of the official BNB data on Austrian investment in Bulgaria.

Tabelle 1: Bestand an ADI nach Ländern 2017 | Таблица 1: Размерна ПЧИ по страни, 2017 г. |
 Table 1: Stock of FDI by country, 2017

Nach dem unmittelbaren Eigentümer Според директен собственик As per direct owner			Nach dem realen Eigentümer Според реален собственик As per real owner		
	In absoluten Zahlen, Mio. BGN Размер, млн. лв. Stock, BGN million	Anteile am ADI- Bestand, in Prozent Дял от ПЧИ, % Share of FDI, %		In absoluten Zahlen, Mio. BGN Размер, млн. лв. Stock, BGN million	Anteile am ADI- Bestand, in Prozent Дял от ПЧИ, % Share of FDI, %
die Niederlande Холандия Netherlands	14 015,5	17,32%	die Niederlande Холандия Netherlands	12 090,2	14,94%
Österreich Австрия Austria	7 756,8	9,59%	Österreich Австрия Austria	6 866,7	8,49%
Deutschland Германия Germany	5 476,1	6,77%	Deutschland Германия Germany	6 839,3	8,45%
Italien Италия Italy	4 884,3	6,04%	Italien Италия Italy	4 557,9	5,63%
Großbritannien Великобритания Great Britain	4 452,6	5,50%	Großbritannien Великобритания Great Britain	4 452,6	5,50%
Griechenland Гърция Greece	4 358,8	5,39%	Griechenland Гърция Greece	4 358,8	5,39%
Zypern Кипър Cyprus	4 282,3	5,29%	Zypern Кипър Cyprus	4 282,3	5,29%
Russland Русия Russia	3 979,7	4,92%	Russland Русия Russia	3 979,7	4,92%
Luxemburg Люксембург Luxembourg	3 091,4	3,82%	Luxemburg Люксембург Luxembourg	3 091,4	3,82%
die Schweiz Швейцария Switzerland	2 896,8	3,58%	die Schweiz Швейцария Switzerland	2 886,1	3,57%
Andere Други Other	25 704,5	31,77%	Andere Други Other	26 193,5	32,79%

Quelle: BNB, die im Handelsregister veröffentlichten Jahresabschlüsse, Bericht des Instituts für Marktwirtschaft (IME) „US-Investitionen in Bulgarien (1990 – 2016)“, Berechnungen des IME
 Източник: БНБ, публикуваните в Търговския регистър годишни финансови отчети, Доклад на ИПИ „Инвестициите на САЩ в България (1990 – 2016 г.)“, изчисления на ИПИ
 Source: BNB, annual financial reports published in the Commercial Register, IME report “US Investments in Bulgaria (1990 – 2016)”, IME calculations

Die Ergebnisse der vorliegenden Studie zeigen, dass die amtliche Statistik die deutschen Investitionen in Bulgarien um etwa 25% oder fast 1,4 Milliarden BGN unterschätzt. Obwohl das Gros der deutschen Unternehmen direkt im Land investiert, gibt es auch solche, die die Möglichkeit dazu nutzen, ihre Investitionen über Tochtergesellschaften in Drittländern zu tätigen. Dies wird am häufigsten in den Sektoren Bergbau, verarbeitendes Gewerbe, Handel und Finanzdienstleistungen beobachtet, auf die rund 95% aller deutschen Investitionen im Land entfallen.

Nahezu 66% aller mittelbaren deutschen Investitionen, die von dieser Studie erfasst werden, werden durch

die Vermittlung von Unternehmen in Österreich getätigt. Die amtliche Statistik unterschätzt also die deutschen Investitionen und überschätzt gleichzeitig die österreichischen Investitionen. Die vorgenommene Korrektur entsprechend der tatsächlichen Herkunft der Mittel reiht Deutschland jedoch auf Platz zwei der Länder mit dem größten Bestand an ausländischen Direktinvestitionen in Bulgarien. Ein weiteres Land, aus dem ein erheblicher Zufluss mittelbarer deutscher Investitionen kommt, ist Italien mit 24%, gefolgt von den Niederlanden mit ca. 10%. Es gibt auch mittelbare deutsche Investitionen über Ungarn und die Schweiz, deren Größe jedoch vernachlässigbar gering ist.

МЕТРО - 20 ГОДИНИ В ПОДКРЕПА НА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС!

Преди 20 години МЕТРО бе първата голяма търговска компания, която стъпи на българския пазар, за да даде старт на модерната търговия в България и подкрепи успеха на хиляди български предприемачи.

Вече 20 години МЕТРО продължава неизменно да прилага най-високите международни търговски стандарти и практики, да споделя своето знание и световен опит в подкрепа на своите клиенти, доставчици и партньори.

Вече 20 години МЕТРО непрестанно се грижи за качеството и безопасността на всички продукти, които предлага в своите магазини, като отделя специално внимание на устойчивото развитие и иновациите и всекидневно работи за благо на общностите, в които развива своята дейност.

Макар и част от международна компания МЕТРО е с български дух и сърце! Ние непрестанно работим за откриването, опазването и предлагането на автентични български продукти и храни, като отваряме врата за тях и техните производители към големите европейски пазари!

www.metro.bg

Резултатите от настоящото изследване показват, че официалната статистика подценява германските инвестиции в България с около 25% или близо 1,4 млрд. лв. Въпреки че големият брой германски компании предпочитат да инвестират директно в страната, има и такива, които се възползват от възможността да направят вложенията си чрез дъщерни дружества в трети страни. Това се наблюдава най-често в секторите добивна промишленост, преработваща промишленост, търговия и финансови услуги, които формират и около 95% от всички германски инвестиции в страната.

Близо 66% от всички непреки германски инвестиции, обхванати в настоящото изследване, са с посредничеството на компании в Австрия. Официалните данни подценяват германските инвестиции и заедно с това надценяват австрийските инвестиции, а в резултат на направената корекция според реалния произход на средствата Германия се нарежда на второ място като страна с най-много чуждестранни инвестиции в България. Друга страна, през която преминава значителен поток от непреките германски инвестиции, е Италия – 24%, а Холандия се нарежда на трето място с около 10%. Наблюдават се и инвестиции през Унгария и Швейцария, но те са пренебрежимо малки като размер.

The results of this study show that official statistics underestimate German investment in Bulgaria by about 25% or close to 1.4 billion BGN. Although the large number of German companies prefer to invest directly in the country, there are also those who take advantage of the opportunity to make their investments through subsidiaries in third countries. This is most often seen in the mining, manufacturing, commerce and financial services sectors, which account for about 95% of all German investment in the country.

Nearly 66% of all indirect German investments covered by this study are mediated by companies in Austria. The official data underestimate German investments and, in addition, overestimate Austrian investments, and as a result of the correction made according to the real origin of funds, Germany ranks second as the country with the largest foreign investment in Bulgaria. Another country through which a significant share of the indirect German investment flows through is Italy – 24%, while the Netherlands ranks third with about 10%. There are also investments through Hungary and Switzerland, but they are negligible in size.

Tabelle 2: Unmittelbare und mittelbare deutsche Investitionen nach „Mittlerländern“ als Anteil an den identifizierten deutschen Investitionen (Stand Ende 2017)

Таблица 2: Директни и индиректни германски инвестиции според „междинни“ страни бази като дял от идентифицираните германски инвестиции, размер към края на 2017 г.

Table 2: Direct and indirect German investments by "intermediate" base countries as a share of the identified German investments, stock as of the end of 2017

	In absoluten Zahlen, Mio. BGN Размер, млн. лв. Stock, BGN million	Anteil an allen deutschen Investitionen, in Prozent Дял от германските инвестиции, % Share of German investment, %
Deutschland Германия Germany	5476	79,7%
Österreich Австрия Austria	918	13,4%
Italien Италия Italy	326	4,8%
die Niederlande Холандия Netherlands	136	2,0%
Andere Други Other	11	0,2%

Quelle: die im Handelsregister veröffentlichten Jahresabschlüsse, Berechnungen des IME
Източник: Публикуваните в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ
Source: Annual financial reports published in the Commercial Register, IME calculations

We
deliver
health

EACH AND EVERY DAY. ACROSS EUROPE.

PHOENIX Pharma is part of the **PHOENIX Group** - a leading pharmaceutical trader in Europe. The company is active in 27 countries and offers unique geographical coverage across Europe, making a vital contribution to comprehensive healthcare with more than 36,000 employees.

Pharmaceuticals wholesale is the focus of our business. PHOENIX Pharma provides 100% national coverage with its warehouse facilities at 4 key points in the country (Sofia, Plovdiv, Bourgas and Veliko Tarnovo). Numerous of products and services to pharmacies and pharmacy customers complete our portfolio – from producers exclusive representation on our market to pharmacy cooperation programmes.

Our vision is to be the best integrated healthcare provider – wherever we are active.

a PHOENIX company

Deutsche Investitionen nach Sektoren

Германски инвестиции по сектори

German Investment by Sector

Die amtliche Statistik über die ausländischen Direktinvestitionen enthält eine Aufschlüsselung nach Investitionsarten (Kapitalbeteiligung, reinvestierter Gewinn und Schuldtitel), nach geografischen Gebieten (Herkunftsländern) oder Wirtschaftszweigen. Es gibt jedoch keine Aufschlüsselung der Informationen gleichzeitig nach Herkunftsländern und Wirtschaftszweigen, die eine Analyse des Investitionsinteresses der Unternehmen aus einem bestimmten Land ermöglichen würde.

Die Ergebnisse der vorliegenden Studie zeigen, dass rund 94% der deutschen Investitionen (unmittelbar und mittelbar) in Bulgarien auf drei wirtschaftliche Tätigkeiten konzentriert sind:

- **Verarbeitendes Gewerbe,**
- **Handel,**
- **Finanzdienstleistungen.**

Der Wirtschaftszweig, der den größten Anteil der deutschen Auslandsinvestitionen auf sich zieht – 43% aller deutschen Investitionen im Land – ist der Handel. Die größeren deutschen Investoren im Handelssektor umfassen sowohl große Einzelhandelsketten wie Kaufland, Lidl, Metro und Billa (Rewe) als auch Unternehmen im Bereich des Großhandels mit pharmazeutischen Produkten wie Phoenix Pharma. Dieser Wirtschaftszweig wird durch einige größere Unternehmen und viele kleinere Unternehmen gekennzeichnet.

Der andere Wirtschaftszweig, der einen großen Anteil der deutschen Investitionen anzieht – etwas mehr als 42% – ist das verarbeitende Gewerbe. Größere Investoren in diesem Sektor sind Aurubis Bulgaria, Devnya Cement, Liebherr-Hausgeräte Marica, Kaolin, Behr-Hella Thermocontrol und Knauf Bulgaria. Traditionell benötigen die Unternehmen des verarbeitenden Gewerbes relativ größere Investitionen, weil das einer der kapitalintensivsten Wirtschaftszweige ist. Diese Investitionen werden in Käufe von sogenannten Sachanlagen wie Grund und Boden, Maschinen, Gebäude, Anlagen und Ausrüstung transformiert. Ein Beispiel dafür ist die Tatsache, dass die Sachanlagen von 42% der deutschen Investitionen im verarbeitenden Gewerbe in Bulgarien rund 40,7% aller Sachanlagen von Unternehmen mit deutschen Eigentümern in Bulgarien entsprechen.

Überraschend hoch ist der Anteil an Sachanlagen im Handel – ein Sektor, der sich durch deutlich weniger Sachanlagen als das produzierende Gewerbe auszeichnet. Im Jahr 2017 z.B. machte das Sachanlagevermögen des verarbeitenden Gewerbes in Bulgarien über 21%

aller Sachanlagen im Land aus, während dieser Anteil im Handel unter 11% lag. Da der Anteil ausländischer Direktinvestitionen mit Herkunft Deutschland in beiden Sektoren sehr ähnlich ist, stellt sich die Frage, worauf der größere Anteil an Sachanlagen bei den deutschen Investoren im Handelssektor im Vergleich zum Landesdurchschnitt zurückzuführen ist.

Die Erklärung dafür liegt in den modernen Einzelhandelsformaten, die von großen Einzelhandelsketten wie Kaufland, Lidl, Metro, Billa u.a. umgesetzt werden. Diese werden von einem großen landesweiten Filialnetz, Investitionen in großen Märkten und Lagerhallen, Grundstücken, Maschinen, Fahrzeugen usw. gekennzeichnet. So machen Kaufland und Lidl zum Beispiel etwa 83% des gesamten Sachanlagevermögens aus, das sich im Besitz deutscher Investoren im Handelssektor befindet. Letzteres steht wahrscheinlich im Zusammenhang mit der Kostenoptimierung angesichts des Wettbewerbs auf dem Markt, aber deutet auch auf ein ernsthaftes Potenzial für den lokalen Markt sowie auf eine langfristige Perspektive für die Entwicklung des Landes hin, da diese Investitionen mit einer Reihe von Risiken verbunden sind. Denn, wenn man Mietdienstleistungen in Anspruch nimmt, anstatt in Sachanlagen zu investieren, die abgeschrieben, abgewertet, gewartet usw. werden müssen, wird der Austritt aus dem Markt, falls dies zu einem bestimmten Zeitpunkt angemessen erscheint, wesentlich einfacher sein.

Die erzielten Nettoumsatzerlöse in beiden Sektoren – verarbeitendes Gewerbe und Handel – sind im Jahr 2017 auch sehr ähnlich und beliefen sich auf jeweils 45% und 50% oder insgesamt 95% des gesamten Nettoumsatzes der Unternehmen im Besitz deutscher Anleger. Vor dem Hintergrund der breiten Filialnetze (Märkte und Handelsvertretungen) der Unternehmen im Handelssektor ist es nicht verwunderlich, dass auf sie ein Anteil von 53% aller Beschäftigten in Unternehmen im Besitz deutscher Anleger entfällt. Die Beschäftigten in Unternehmen im Besitz deutscher Investoren im verarbeitenden Gewerbe machen 32,5% aus.

Официалната статистика на преките чуждестранни инвестиции предоставя разбивка според вида инвестиция (участие в капитала на компаниите, реинвестирана печалба и дългови инструменти), според географски райони (страни) или по икономически отрасли. Няма сечение на информацията едновременно според географски райони и икономически отрасли, което би позволило анализ на инвеститорския интерес на компаниите от дадена страна.

Резултатите от настоящото изследване показват, че около 94% от германските инвестиции в България (директни и индиректни) са концентрирани в три икономически дейности:

- преработваща промишленост,
- търговия,
- финансови услуги.

Секторът, който привлича най-голям дял от германските преки чуждестранни инвестиции – 43% от всички германски инвестиции в страната, е търговията. По-големите германски инвеститори в търговията обхващат както големи търговски вериги като „Кауфланд“, „Лидл“ „Метро“ и „Билла“, така и компании за търговия на фармацевтични продукти, като „Фьоникс Фарма“. Секторът се характеризира с няколко по-големи компании и множество по-малки компании.

Другият сектор, който привлича голям дял от германските инвестиции – малко над 42%, е преработващата промишленост. По-големите инвеститори в този сектор са „Аурубис България“, „Девня Цимент“, „Либхер-Хаусгерете Марица“, „Каолин“, „Бер-Хелла Термоконтрол“ и „Кнауф България“.

Традиционно компаниите в преработващата промишленост изискват сравнително по-голям размер инвестиции, тъй като това е един от капиталоемките отрасли в икономиката. Тези инвестиции се трансформират в покупки на т.нар. дълготрайни материални активи, които включват земя, машини, сгради, съоръжения и оборудване. Така например срещу 42% от германските инвестиции в преработващата промишленост в България стоят дълготрайни материални активи в размер на около 40,7% от всички дълготрайни

материални активи, собственост на компании с германски собственици в България.

Това, което е изненадващо, е големият дял на дълготрайни материални активи (ДМА) в търговията – сектор, който се характеризира със значително по-малко DMA в сравнение с преработващата промишленост. Така например през 2017 г. размерът на дълготрайните материални активи в преработващата промишленост в България представлява над 21% от всички DMA в страната, докато при търговията този дял е под 11%. След като делът на преките чуждестранни инвестиции с произход Германия в двата сектора е много сходен, това повдига въпроса на какво се дължи по-големият дял на DMA в сектора на търговията.

Обяснението се крие в модерните търговски формати, прилагани от големи търговски вериги като „Кауфланд“, „Лидл“, „Метро“, „Билла“ и др. Те се характеризират с голяма клонова мрежа в страната, инвестиции в големи магазини и складови бази, собственици са на земя, машини, транспортна техника и т.н. Така например „Кауфланд“ и „Лидл“ формират около 83% от всички DMA, собственост на германски инвеститори в търговията. Последното вероятно е свързано с оптимизиране на разходите, предвид конкуренцията на пазара, **но също така навежда на мисълта за сериозен потенциал пред местния пазар, както и дългосрочна перспектива за развитие в страната, тъй като подобни инвестиции са свързани с редица рискове.** Ако се използват наемни услуги, вместо да се инвестира в дълготрайни материални активи, които се амортизират, обезценяват, имат нужда от поддръжка и т.н., както и изходът от пазара, ако такъв се прецени за целесъобразен, е много по-лесен.

Генерираните нетни приходи от продажби в двата сектора – преработваща промишленост и търговия – през 2017 г. също са много сходни и възлизат съответно на 45% и 50% от всички нетни приходи от компании с германска собственост или общо 95% от целия оборот на компаниите с краен германски собственик. Благодарение на клоновата мрежа (магазини и търговски представителства) на компаниите в сектор търговия е естествено, че в него работят по-голям дял от всички наети в компании с германска собственост – 53%. Наетите в компании с германска собственост в преработващата промишленост са 32,5%.

- Trade,
- Financial services.

The sector that attracts the largest share of German foreign direct investment – 43% of all German investment in the country, is trade. Larger German investors in trade cover both large retail chains such as Kaufland, Lidl and Metro, as well as pharmaceutical companies, such as Phoenix Pharma. The sector is characterized by several large companies and many small companies.

The other sector, which attracts a large share of German investment – just over 42%, is the manufacturing industry.

Official statistics on foreign direct investment provides a breakdown by type of investment (equity participation, reinvested earnings and debt instruments), by geographical area (s) or by economic activity. There is no cross-section of information according to geographic areas and economic activities, which would allow an analysis of the investor interest of the companies in a given country.

The results of this study show that about 94% of German investments in Bulgaria (direct and indirect) are concentrated in three economic activities:

- Manufacturing,

Larger investors in this sector are Aurubis Bulgaria, Devnya Cement, Liebherr-Hausgeräte Marica, Kaolin, Behr-Hella Thermocontrol and Knauf Bulgaria.

Traditionally, companies in the manufacturing industry require relatively larger investments, as it is one of the capital-intensive industries in the economy. These investments are transformed into purchases of so-called fixed tangible assets that include land, machinery, buildings, facilities and equipment. For example, against a share of 42% of all German investments being in the manufacturing industry in Bulgaria, there stands a share of fixed tangible assets amounting to about 40.7% of all tangible fixed assets owned by companies with German owners in Bulgaria.

What is surprising is the large share of fixed tangible assets in commerce – a sector that is typically characterized by significantly less fixed tangible assets than the manufacturing industry. For example, in 2017 the stock of fixed tangible assets in the manufacturing industry in Bulgaria accounts for over 21% of all fixed tangible assets in the country, while in trade this share is below 11%. Since the share of foreign direct investment in Germany in both sectors is very similar, this raises the question about the reasons for the larger share of fixed tangible assets in the commerce sector.

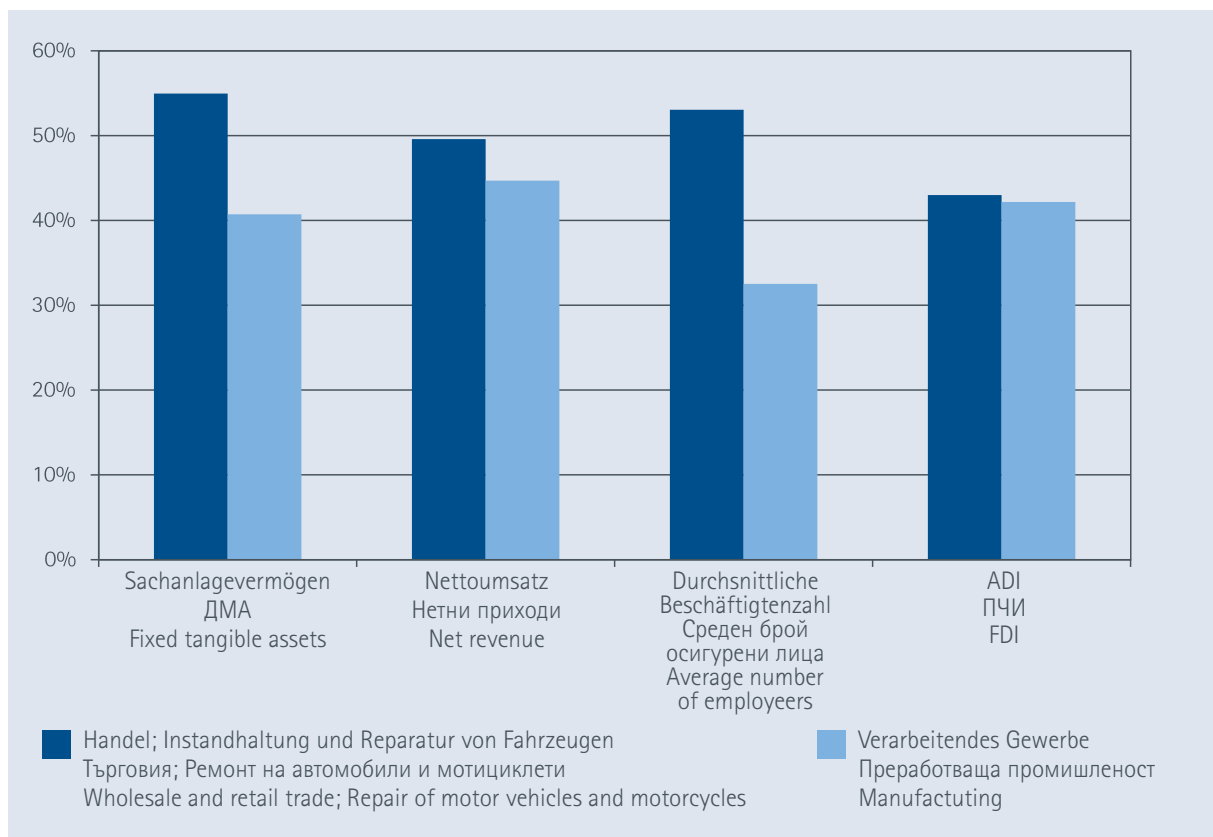
The explanation lies in the modern trade formats of large retail chains such as Kaufland, Lidl, Metro, Billa and others. They are characterized by a large branch network in the country, investments in large shops and warehouses, ownership of land, machinery, transport equipment, etc. For example, Kaufland and Lidl account for about 83% of all fixed tangible assets owned by German investors in trade. The latter is probably related to cost optimization, given the market competition, but also suggests a significant potential for the local market as well as a long-term strategy for growth in the country, as such investments involve a number of risks. If rental services are used instead of investing in fixed tangible assets that are depreciated, devalued, need maintenance, etc., exit from the market, if deemed appropriate, is much easier.

Generated net sales revenues in both sectors – manufacturing and trade – in 2017 are also very similar and amounted to 45% and 50% of all net revenue of companies with German ownership or a total 95% of the total turnover of companies with a final German owner. Thanks to the branch network (shops and sales offices) of the companies in the commerce sector, it is natural that it accounts for a larger share of all employees in companies with German ownership – 53%. Employees in manufacturing companies with German ownership are 32.5%.

Abbildung 1: Anteil der deutschen Investitionen im Handel und im verarbeitenden Gewerbe an allen identifizierten deutschen Investitionen in Bulgarien (Stand Ende 2017)

Графика 1: Дял на германските инвестиции в търговията и преработващата промишленост като част от всички идентифицирани германски инвестиции в България, размер към края на 2017 г.

Figure 1: Share of German investment in trade and manufacturing as part of all identified German investments in Bulgaria, stock as of the end of 2017

Quelle: die im Handelsregister veröffentlichten Jahresabschlüsse, Berechnungen des IME
 Източник: Публикуваните в Търговския регистър годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ
 Source: Annual financial reports published in the Commercial Register, IME calculations

Хубава седмица

Kaufland България

Лидер с мисия за качество

Доверен помощник и предпочитан партньор

Kaufland ежедневно работи за удовлетвореността на клиентите, като им предлага разнообразие от **качествени и свежи продукти** и възможност за **удобно и лесно пазаруване**. През 2019 г. компанията има верига от **59 хипермаркета в 34 града**. Всеки от тях е със средна търговска площ от **3200 кв. м** и предлага над **20 000 артикула**. Kaufland е **дългогодишен и устойчив партньор на българските производители**. Те растат заедно с компанията, която е инвестирала **над 250 000 лв.** в сертифицирането на над 20 земеделски производители по **световната програма G.A.P.** Близко 86% от оборота на Kaufland България е от български доставчици.

Мисия: по-качествен живот

Неразделна част от политиката на Kaufland България е отговорността към хората и природата. С увереността, че само **действията носят промяната, компанията непрекъснато работи за иновативни решения с конкретен принос в полза на обществото и опазването на околната среда**. Предприетите действия и набелязаните мерки са резултат от ангажимента на всички отдели - от използването на **енергийно ефективни технологии** и проектирането на нови сгради с мисъл за околната среда, до **намаляването на пластмасата** за еднократна употреба. По този начин Kaufland България затвърждава позицията си на **отговорен лидер** в динамичния сектор на модерната търговия.

Kaufland е **лидерът в модерната търговия в България**. От своето основаване през 2006 г. до днес Kaufland се превърна в **доверен помощник на българското семейство**, в **предпочитан партньор за българския производител** и в **значим фактор за стимулирането на националната и регионална икономика и инфраструктурата по места с инвестиции от над 1,4 млрд. лева**.

Топ Работодател в България

С екип от **над 6 000 служители** Kaufland България е в **топ 5 на най-големите работодатели** в страната. Компанията осигурява **устойчиво кариерно развитие и възможности за професионално израстване**. Kaufland България има четири основни структури: **филиална мрежа** с над 5500 души, **Логистичен център** в с. Стряма (обл. Пловдив) с над 500 човека, над 400 специалисти от различни сфери в **Обслужващия офис**. Принос за технологичния напредък на Kaufland на глобално ниво има и **IT Hub - Kaufland Service**. В резултат на постоянните усилия в грижата за своя екип през 2019 г. Kaufland беше отличена за **Топ Работодател в България** от водещата международна организация Top Employer Institute.

Der dritte relativ große Sektor, der die meisten deutschen Investitionen anzieht, ist die Erbringung von Finanz- und Versicherungsdienstleistungen – auf ihn entfallen 9,3% der identifizierten deutschen Investitionen in Bulgarien. Trotz des relativ geringeren Anteils der deutschen Investitionen in diesem Sektor sollte es hier berücksichtigt werden, dass sie von nur zwei Unternehmen – der Allianz Bulgaria Holding und der ProCredit Bank – getätigt wurden.

Die Unternehmen im Finanzsektor weisen einen relativ geringen Anteil am gesamten Sachanlagevermögen (2%) und gesamten Nettoumsatz (3%) aller Unternehmen im Besitz deutscher Investoren aus. Dank ihrer Filialnetze entfallen auf sie jedoch rund 5% aller Beschäftigten in Unternehmen im Besitz deutscher Anleger in Bulgarien.

Третият сравнително голям сектор, който привлича най-много германски инвестиции, е този на финансовите и застрахователните дейности – 9,3% от идентифицираните германски инвестиции в България. Въпреки сравнително по-малкия дял на преките чуждестранни инвестиции в този сектор, трябва да се има предвид, че те са направени само от две компании – „Алианс България Холдинг“ и „ПроКредит Банк“.

Компаниите във финансовия сектор формират сравнително малък дял от дълготрайните материални активи (2%) и нетните приходи (3%), генерирани от компании с германска собственост. Благодарение на клоновата си мрежа обаче формират около 5% от всички заети в компании с германска собственост.

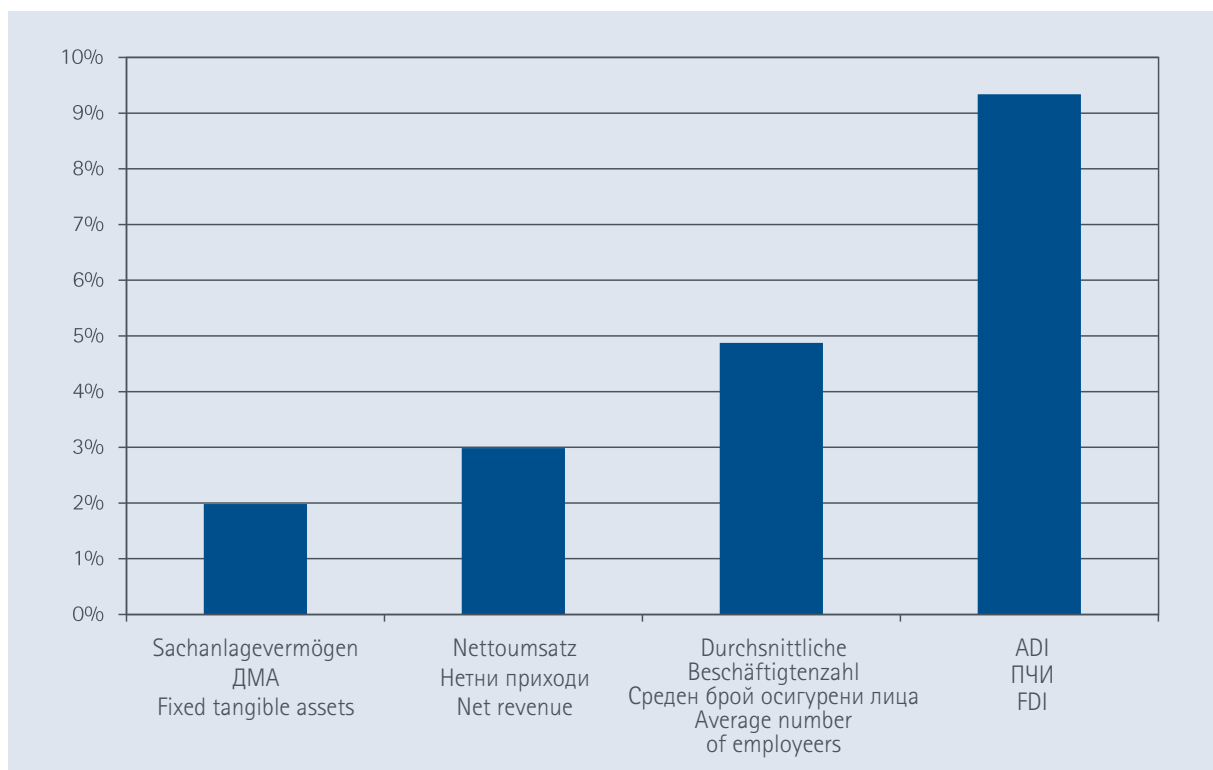

The third relatively large sector, which ranks among the sectors with highest German investments, is the one of financial and insurance activities - 9.3% of the identified German investments in Bulgaria. Despite the relatively smaller share of foreign direct investment in this sector, it should be kept in mind that they were made by only two companies - Allianz Bulgaria Holding and ProCredit Bank.

Companies in the financial sector account for relatively small share of the fixed tangible assets (2%) and net revenue (3%) generated by German-owned companies. Thanks to their branch network, however, they account for about 5% of all employees in German-owned companies.

Abbildung 2: Anteil der deutschen Investitionen im Sektor Finanz- und Versicherungsdienstleistungen an allen identifizierten deutschen Investitionen in Bulgarien (Stand Ende 2017).

Графика 2: Дял на германските инвестиции във финансовите и застрахователните дейности като част от всички идентифицирани германски инвестиции в България, размер към края на 2017 г.
Figure 2: Share of German investment in financial and insurance activities as part of all identified German investments in Bulgaria, stock as of the end of 2017.

Quelle: die im Handelsregister veröffentlichten Jahresabschlüsse, Berechnungen des IME
 Източник: Публикуваните в Търговския регистър (ТР) годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ
 Source: Annual financial reports published in the Commercial Register, IME calculations

 Part of the
ProCredit Group

ProCredit Bank

**ПроКредит Банк –
партньор на бизнеса в
България и Германия**

**ПроКредит Банк (България) ЕАД
гр. София 1303
бул. Тодор Александров 26
www.procreditbank.bg**

**ProCredit Bank –
Partner für Unternehmen in
Bulgarien und Deutschland**

**ProCredit Bank AG
Rohmerplatz 33-37
60486 Frankfurt am Main, Germany
www.procreditbank.de**

Wie bereits erwähnt, sind die deutschen Investitionen in Bulgarien nahezu gleichmäßig auf die Sektoren Handel und verarbeitendes Gewerbe verteilt. Angesichts des besonderen Verhaltens der Unternehmen im Handel (großer Anteil der Investitionen in Sachanlagen) kann zusammengefasst werden, dass sie zusammen mit den Investitionen im verarbeitenden Gewerbe neue Technologien und Know-how einführen sowie ein langfristiges Engagement für die Entwicklung der Unternehmen in Bulgarien eingehen.

Die Top-3-Sektoren, die deutsche Auslandsinvestitionen anziehen – verarbeitendes Gewerbe, Handel und Finanzdienstleistungen – machen etwa 94% aller deutschen Investitionen in Bulgarien aus, während die gesamten ausländischen Direktinvestitionen in denselben Sektoren nur 48% aller Auslandsinvestitionen im Land ausmachen. Es besteht offensichtlich eine gewisse Konzentration in Bezug auf die von den deutschen Unternehmen bevorzugten Sektoren der bulgarischen Wirtschaft.

Както вече беше обърнато внимание, германските инвестиции в България се насочват почти поравно към секторите на търговията и преработващата промишленост. Предвид особеното поведение на компаниите в търговията (голям дял на инвестиции в ДМА) може да се обобщи, че заедно с вложенията в преработващата промишленост те представляват внедряване на нови технологии и ноу-хау, както и дългосрочна ангажираност за развитие на компаниите в България.

Топ 3 секторите, които привличат германски преки чуждестранни инвестиции – преработваща промишленост, търговия и финанси – формират около 94% от всички германски инвестиции в страната, докато общите ПЧИ в същите сектори представляват едва 48% от всички преки чуждестранни инвестиции в страната, т.е. очевидно се наблюдава известна концентрация от гледна точка на предпочитаните от германските фирми сектори на българската икономика.

As already pointed out, German investments in Bulgaria are almost equal in size in the sectors of trade and manufacturing. Due to the specific business model of the largest companies in trade (i.e. a large share of investments in FTA) it can be summarized that together with the investments in the manufacturing industry, they introduce new technologies and know-how as well as represent long-term commitment to the development of the companies in Bulgaria.

The top 3 sectors that attract German foreign direct investment – manufacturing, trade and finance – account for about 94% of all German investment in the country, while total FDI in the same sectors accounts for only 48% of all foreign direct investment in the country, i.e. there is obviously some concentration in terms of the sectors of the Bulgarian economy preferred by German companies.

Tabelle 3: Struktur der ausländischen Direktinvestitionen (ADI) in Bulgarien nach Wirtschaftszweigen (Stand Ende 2017)

Таблица 3: Структура на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в България по отрасли, размер към края на 2017 г.

Table 3: Structure of direct foreign investment in Bulgaria by industry, stock as of the end of 2017

	Deutschland Германия Germany	Restliche Welt Свят World
Handel; Instandhaltung und Reparatur von Fahrzeugen Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети Trade; Repair of automobiles and motorcycles	43%	14%
Verarbeitendes Gewerbe Преработваща промишленост Manufacturing	42%	17%
Finanz- und Versicherungsdienstleistungen Финансови и застрахователни дейности Financial and insurance activities	9%	17%

Quelle: die im Handelsregister veröffentlichten Jahresabschlüsse, Berechnungen des IME
Източник: Публикуваните в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ
Source: Annual financial reports published in the Commercial Register, IME calculations

Die Digitalisierung produziert
vor allem eines: Produktivität.
Das ist Ingenuity for life.

In der heutigen Zeit werden Produktionsketten immer flexibler und effizienter, so dass individuelle Kundenwünsche schneller erfüllt werden, ohne dabei auf Qualität zu verzichten. Die Basis dafür: das Zusammenwachsen von virtueller und realer Welt. Unternehmen setzen neue Maßstäbe und optimieren mit innovativer Software den Ablauf der gesamten Produktion: vom Produktdesign und der Produktionsplanung über das Engineering, die Fertigung bis zum Service. Software von Siemens ermöglicht es, die Fertigung stärker zu individualisieren, leichter zu skalieren, und hilft, Kosten zu senken und die Wettbewerbsfähigkeit zu erhöhen.

Aufschlüsselung der wirtschaftlichen Tätigkeiten

Разбивка на икономическите дейности

Breakdown of Economic Activities

Der Anteil der deutschen Investitionen an allen ausländischen Direktinvestitionen in den erwähnten Wirtschaftszweigen Handel und verarbeitendes Gewerbe ist ebenfalls wesentlich. Die Berechnungen des Instituts für Marktwirtschaft in diesem Zusammenhang zeigen, dass **über 14% aller ausländischen Direktinvestitionen im Sektor „Handel; Instandhaltung und Reparatur von Fahrzeugen“ und fast 11% aller ausländischen Direktinvestitionen im Sektor „Verarbeitendes Gewerbe“ mit Herkunft Deutschland sind.** Diese Anteile mögen zwar gering aussehen, aber man muss auch berücksichtigen, dass es sich hier um Wirtschaftszweige

handelt, die den größten Anteil an ausländischen Direktinvestitionen in Bulgarien auf sich ziehen und an denen das Investitionsinteresse stets sehr groß ist.

Der Sektor der Finanz- und Versicherungsdienstleistungen zieht auch einen großen Teil der ausländischen Direktinvestitionen an und ist durch einen starken Wettbewerb gekennzeichnet. Im Bankensektor beispielsweise halten Finanzinstitute mit bulgarischen Eigentümern etwa 25% der Aktiva, während die verbleibenden 75% im Besitz ausländischer Investoren sind, so die aktuellsten Daten der BNB (Stand: September 2018).

Делът на германските инвестиции от всички преки чуждестранни инвестиции в споменатите сектори на търговията и преработващата индустрия също е значителен. Така например **над 14% от всички преки чуждестранни инвестиции в сектор „Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети“ и близо 11% от чуждестранните инвестиции в „Преработваща промишленост“ са с произход Германия,** показват изчисленията на ИПИ. Въпреки че дяловете може и да изглеждат малки, трябва да се обърне внимание, че това са и едни от секторите, които привличат най-голям

дял преки чуждестранни инвестиции в България и инвеститорският интерес към тях е много голям.

Секторът на финансовите и застрахователните дейности също привлича голям дял преки чуждестранни инвестиции и се характеризира с голяма конкуренция. Така например в банковия сектор финансовите институции с български собственици притежават около 25% от активите в този сектор, докато останалите 75% са собственост на чуждестранни инвеститори, сочат последните данни на БНБ към септември 2018 г.

The share of German investment in all foreign direct investment in the mentioned trade and manufacturing sectors is also significant. For example, **over 14% of all foreign direct investment in the sector of Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles and nearly 11% of foreign investment in Manufacturing come from Germany,** according to IME's calculations. Although the shares may seem small, it should be noted that these are also some of the sectors, which attract the largest share of foreign direct

investments in Bulgaria and investor interest in them is very high.

The financial and insurance sector also attracts a large share of foreign direct investment and is characterized by great competition. For example, in the banking sector, financial institutions with Bulgarian owners hold about 25% of the assets in the sector, while the remaining 75% are owned by foreign investors, according to the latest data of the BNB as of September 2018.

NEW

The driving force for your business!

The fastest road network in Europe!

Find out your lead times with the Europe-scheduler:
eschenker.dbschenker.com

Over 700 own branches connecting 38 countries. You benefit from the most extensive integrated european network.

Rely on Europe's most extensive land transportation network and deliver your system freight with **DB SCHENKER^{system}** and **DB SCHENKER^{system premium}**.

Book now!

Contact us:

DB Schenker in Bulgaria
 SCHENKER EOOD
 1A, Evropa Blvd., 2227
 Bozhurishte (Sofia)
 Bulgaria

Phone: +359 (0)2 9429 100
schenker.bg@dbschenker.com
www.dbschenker.com/bg

DB SCHENKER^{system}

- **FAST LEAD TIMES**
- **HIGH RELIABILITY**
- **FLEXIBILITY**
- **MANY ADDITIONAL SERVICES**

DB SCHENKER^{system premium}

FASTER BY UP TO TWO DAYS

PERFORMANCE GUARANTEED*

Tabelle 4: Anteil der deutschen ausländischen Direktinvestitionen an allen ausländischen Direktinvestitionen nach wirtschaftlichen Tätigkeiten (Stand Ende 2017)

Таблица 4: Дял на германските преки чуждестранни инвестиции от всички преки чуждестранни инвестиции по икономически дейности, размер към края на 2017 г.

Table 4: Share of German foreign direct investment of all foreign direct investment by economic activity, stock as of the end of 2017

	Deutschland Германия Germany
Handel; Instandhaltung und Reparatur von Fahrzeugen Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети Wholesale and retail trade; Repair of motor vehicles and motorcycles	14%
Verarbeitendes Gewerbe Преработваща промишленост Manufacturing	11%
Finanz- und Versicherungsdienstleistungen Финансови и застрахователни дейности Financial and insurance activities	2%
Insgesamt für die drei wirtschaftlichen Tätigkeiten Общо за трите дейности Total for the three activities	9%

Quelle: die im Handelsregister veröffentlichten Jahresabschlüsse, Berechnungen des IME
Източник: Публикуваните в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ
Source: Annual financial reports published in the Commercial Register, IME calculations

To find the necessary unconventional solution is to part with conventional thinking!

Our services for AML & CFT Compliance:

Our Services for PDP Compliance:

Auswirkungen der deutschen Investitionen auf die bulgarische Wirtschaft

Влияние на германските инвестиции върху икономиката на България

Impact of German Investments on the Bulgarian Economy

Nachdem wir den tatsächlichen Bestand an deutschen Direktinvestitionen in Bulgarien, einschließlich dieser, die über andere Länder und durch Tochtergesellschaften deutscher Unternehmen getätigt worden sind, bewertet haben, werden wir in diesem Teil die Auswirkungen dieser Investitionen auf die bulgarische Wirtschaft analysieren. Dieser Teil der Studie basiert auf einigen Hauptindikatoren – Nettoumsatz, Beschäftigtenzahl und Sachanlagevermögen im Jahr 2017, dem Referenzjahr der Studie. Die Wahl dieser Indikatoren ist motiviert (und beschränkt) sowohl vom Zugang zu statistischen Daten auf regionaler und Branchenebene als auch von den Daten, die in den Jahresabschlüssen der Firmen mit deutschen Investitionen enthalten sind. Da sich die analysierten Jahresabschlüsse auf ein Geschäftsjahr beziehen, bleiben die Dynamik des Einflusses der deutschen Investitionen und die Vergleiche mit früheren Perioden außerhalb des Umfangs dieser Studie.

Insgesamt besaßen die Unternehmen mit einem unmittelbaren oder mittelbaren deutschen Eigentümer Ende 2017 etwas mehr als 2,7% des gesamten Sachanlagevermögens in der bulgarischen Volkswirtschaft, was einer Summe von fast 3,4 Milliarden BGN entspricht. Gleichzeitig haben diese Unternehmen Arbeitsplätze für über 1,6% aller Beschäftigten in Bulgarien oder 35,3 Tausend Menschen geschaffen und über 4% aller Nettoumsatzerlöse in der Volkswirtschaft 2017 erzielt. Da die in der vorliegenden Studie angewandte Methodik

zur Erfassung und Bewertung von Auslandsinvestitionen in Bulgarien bislang nur für diese mit Herkunft USA⁶ genutzt worden ist, ist der einzige mögliche Vergleich der Auswirkungen deutscher Investitionen in Bulgarien nämlich mit diesen. Das Interessante bei diesem Vergleich ist, dass die deutschen Unternehmen zwar einen deutlich geringeren Anteil an Sachanlagen in der bulgarischen Wirtschaft (mit der notwendigen Erläuterung, dass zwischen den beiden Studien ein Jahr Unterschied besteht) haben, schaffen jedoch einen größeren Anteil an Beschäftigten und generieren mehr Umsatz. Dies ist höchstwahrscheinlich auf die erheblichen Unterschiede in der sektoralen Struktur der Investitionen der beiden Länder zurückzuführen – bei den deutschen Investitionen ist der Anteil des Handels deutlich höher, während bei den US-amerikanischen Investitionen die Informations- und Kommunikationstechnik (IKT) und das Outsourcing von größerer Bedeutung sind. Das Gemeinsame zwischen beiden Ländern dagegen ist der hohe Anteil der Investitionen in die Industrie.

Die Aufschlüsselung nach Wirtschaftszweigen vermittelt ein klareres Bild der Besonderheiten der deutschen Investitionen und ihrer Auswirkungen auf die verschiedenen Sektoren der bulgarischen Wirtschaft. Tabelle 5 (S.36) fasst die Anteile deutscher Unternehmen an den wichtigsten untersuchten Indikatoren in den jeweiligen Wirtschaftszweigen, in denen sie tätig sind, zusammen.

След като оценихме истинския обем на германските инвестиции, в това число и онези, извършени през други страни и от дъщерни фирми на германски компании, в тази част ще бъде анализирано влиянието на тези инвестиции върху икономиката на България. Тази част от изследването е основана на няколко ключови индикатора – нетни приходи от продажби, заети лица и дълготрайни материални активи към референтната за изследването 2017 г. Изборът на индикатори е мотивиран (и ограничен) както от достъпа до статистическа информация на ниво област и на ниво икономическа дейност, така и от данните, които фирмите с германски инвестиции включват в рамките на годишните си финансови отчети. Тъй като разгледаните отчети са за една година, динамиката на

влиянието на германските инвестиции и сравненията с предишни периоди остават извън обхвата на настоящото проучване.

Като цяло към края на 2017 г. фирмите с пряка или непряка германска собственост са притежавали малко над 2,7% от общия обем на дълготрайните материални активи в икономиката, като този дял в стойностно изражение се равнява на почти 3,4 милиарда лева. Същевременно германските фирми са осигурявали работни места на над 1,6% от всички заети в България или на 35,3 хиляди души. Компаниите с краен собственик германски лица реализират над 4% от всички нетни приходи от продажби в икономиката за 2017 г.

Тъй като методологията за идентифициране и оценка на чуждестранните инвестиции, прилагана в настоящото изследване, досега е ползвана само по отношение на тези с произход САЩ⁶, единственото възможно сравнение на влиянието на германските инвестиции в България е именно с тях. Любопитно е, че макар и да притежават значително по-малък дял от дълготрайните материални активи в българската икономика (с необходимото уточнение, че между двете изследвания има година разлика), германските фирми създават по-голям дял от заетостта и генерират повече продажби. Причина за това най-вероятно са чувствителните разлики в

отрасловата структура на инвестициите на двете държави – при германските инвестиции значително по-висок е дялът на търговията, докато при американските с по-голямо значение са ИКТ и аутсорсингът. Общото между инвестициите и от двете държави път е високият дял на индустрията в тях.

Разбивката по икономически дейности дава доста по-ясна представа за характеристиките на германските инвестиции и тяхното влияние върху различните отрасли на българската икономика. Таблица 5 (стр. 36) обобщава дяловете на германските фирми в основните разглеждани индикатори в респективните отрасли, в които действат.

After evaluating the real volume of German investments, including those carried out through other countries and by subsidiaries of German companies, this part will analyze the impact of these investments on the Bulgarian economy. This part of the survey is based on several key indicators - net sales revenue, employed and fixed tangible assets for the year 2017, used as a benchmark year for the study. The choice of indicators is motivated (and limited) by both access to statistical information at the district and economic activity levels as well as data that companies with German investments include in their annual financial statements. Since the reviewed reports are for one year, the dynamics of the impact of German investments and comparisons with previous periods remain outside the scope of this study.

As a whole, at the end of 2017, German or German owned companies owned just over 2.7% of the total fixed tangible assets in the economy, amounting to almost 3.4 billion BGN. At the same time, German companies have provided jobs to over 1.6% of all employees in Bulgaria or 35.3 thousand people. German end-owner companies account for more than 4% of all net sales revenue for the economy in 2017. As the methodology for identifying and

assessing foreign investment applied in the present study has so far been used only in relation to those originating in the United States⁶, the only possible comparison of the impact of German investment in Bulgaria is with them. Interestingly, although German investments have a significantly smaller share of the fixed tangible assets in the Bulgarian economy (with the necessary clarification that there is a year difference between the two studies), German companies create a larger share of employment and generate more sales. This is most likely due to the significant differences in the sectoral structure of the two countries' investment - in German investment, the share of trade is significantly higher, while in the US, ICTs and outsourcing are more important. The common characteristic of investment from both countries is the high share of industry in them.

The breakdown by economic activity gives a much clearer picture of the characteristics of German investments and their impact on the various sectors of the Bulgarian economy. Table 5 (page 36) summarizes the shares of German companies in the main indicators under consideration, in the respective industries in which they operate.

6. Виж в детайли тук: | See in detail here: <https://amcham.bg/wp-content/uploads/2018/10/180913-AmCham-U.S.-Investments-Study-Cover-Body-BG.pdf>

Tabelle 5: Anteil der deutschen Unternehmen an Hauptindikatoren für die bulgarische Wirtschaft nach Sektoren (Stand 2017)
Таблица 5: Дял на германските фирми в основни индикатори за българската икономика по сектори, 2017 г.
Table 5: Share of German companies in key indicators for Bulgarian economy by sector, 2017 г.

	Anteil am Sachanlagevermögen Дял в ДМА Share in FTA	Anteil am Nettoumsatz Дял в приходите от продажби Share in net revenue	Anteil an Beschäftigtenzahl Дял в заетостта Share in employment
Verarbeitendes Gewerbe Преработваща промишленост Manufacturing	5,28%	7,89%	2,1%
Energieversorgung Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива Electricity, gas, steam and air conditioning supply	0,03%	0,01%	0,00%
Baugewerbe Строителство Construction	0,00%	0,07%	0,03%
Handel; Instandhaltung und Reparatur von Fahrzeugen Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети Wholesale and retail trade; Repair of motor vehicles and motorcycles	13,98%	4,74%	3,77%
Verkehr und Lagerei Транспорт, складиране и пощи Transportation and storage	0,43%	1,90%	1,09%
Information und Kommunikation Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения Information and communication	0,20%	0,12%	1,31%
Erbringung von freiberuflichen, wissenschaftlichen und technischen Dienstleistungen Професионални дейности, научни изследвания Professional, scientific and technical activities	0,02%	0,12%	0,04%
Erbringung von sonstigen wirtschaftlichen Dienstleistungen Административни и спомагателни дейности Administrative and support service activities	0,21%	0,19%	0,09%
Andere Други Other	0,52%	0,21%	0,21%
Insgesamt Общо за икономиката Total for economy	2,70%	3,98%	1,53%

Quelle: Nationales Statistisches Institut, Berechnungen des IME auf der Grundlage der im Handelsregister veröffentlichten Jahresabschlüsse. Die Anteile über 3% sind grün gefärbt.

Източник: НСИ, изчисления на ИПИ въз основа на годишни финансови отчети (ГФО) в ТР. Дяловете над 3% са оцветени в зелено.

Source: NSI, IME calculations based on annual financial statements published in Commercial Register. Readings above 3% are highlighted in green.

Die Tätigkeit der deutschen Unternehmen ist ziemlich ungleichmäßig zwischen den verschiedenen Wirtschaftszweigen verteilt. Wie in der Tabelle 5 deutlich gezeigt, konzentrieren sie sich jedoch hauptsächlich auf den Handel und das verarbeitende Gewerbe.

Der Wirtschaftszweig, in dem die deutsche Beteiligung wahrscheinlich am offensichtlichsten ist, ist der Handel – dank der Präsenz der größten deutschen Vertreter der modernen Einzelhandelsformate wie Kaufland, Lidl, Billa, Metro, dm, die zu den wichtigsten Marktteilnehmern im Bereich des Einzelhandels mit Konsumgütern des täglichen Bedarfs gehören⁷. Da der Sektor von sehr viel Kleinhändlern dominiert wird, haben die deutschen Unternehmen einen relativ kleinen Anteil an allen Beschäftigten in ihm. In absoluten Zahlen besitzen die deutschen Unternehmen im bulgarischen Handelssektor ein Sachanlagevermögen im

Wert von mehr als 1,9 Milliarden BGN und beschäftigen fast 19.000 Menschen; nur der Marktführer im Sektor, Kaufland, beschäftigt fast 6.000 Mitarbeiter, Metro und Lidl – jeweils mehr als 2.000.

Eine Schlüsselrolle spielen die deutschen Unternehmen auch in der Industrie, obwohl ihr Anteil am Sektor verarbeitendes Gewerbe aufgrund dessen Anteils an der gesamten bulgarischen Wirtschaft wieder relativ gering zu sein scheint. Wie wir im nächsten Teil der Analyse sehen werden, sind die größeren deutschen Unternehmen des verarbeitenden Gewerbes von entscheidender regionaler Bedeutung. In diesem Wirtschaftszweig tätig ist auch das größte Unternehmen in Bulgarien – Aurubis, das, wie wir später sehen werden, die Struktur der Wirtschaft einer ganzen Region bestimmt. Interessant ist auch die Struktur der deutschen Vertreter in der bulgarischen Industrie – die

Touareg.

Динамичен. Иновативен. Ексклузивен.

5 ГОДИНИ ГАРАНЦИЯ
ДО 150 000 КМ ПРОБЕГ

Volkswagen

Touareg V6 TDI SCR 4MOTION. Разход на гориво в л/100 км: градско 7.7 / извънградско 5.9 / комбинирано 6.6. Емисии на CO₂ в г/км: комбинирано 173. Енергиен клас: В. Изображението е илюстративно и съдържа опционално оборудване, което се доставя срещу доплащане.

deutschen Unternehmen haben einen relativ geringen Anteil an der Beschäftigtenzahl im Sektor, dafür aber einen großen Anteil am Sachanlagevermögen und Nettumsatz, was von einer erheblichen Automatisierung der Tätigkeiten in den Unternehmen mit deutscher Beteiligung spricht.

Der Anteil der deutschen Unternehmen an der Gesamtzahl der Beschäftigten in der IT-Branche beträgt 1,3%, wobei das Gros auf einen der wichtigsten Akteure auf dem

bulgarischen Markt für Informationstechnologien, SAP, sowie auf einige mittelständische Unternehmen konzentriert ist. Hierbei ist zu berücksichtigen, dass **ein Teil der unmittelbar oder mittelbar in deutscher Hand befindlichen IT-Unternehmen** (sowie auch einige im Handelssektor, jedoch in geringerem Maße) **höchstwahrscheinlich außerhalb des Umfangs dieser Studie geblieben ist, da die IT-Branche von vielen kleinen Unternehmen dominiert wird.**

Дейността на германските фирми е разпределена доста неравномерно между различните икономически дейности; както личи ясно от таблица 5, те са съсредоточени предимно в търговията и преработването.

Вероятно най-видимият отрасъл с германско участие е търговията благодарение на присъствието на най-големите германски вериги за модерна търговия на българския пазар – „Кауфланд“, „Лидл“, „Билла“, „Метро“, „дм България“ са сред ключовите играчи на пазара с бързо оборотни стоки⁷. Тъй като секторът е доминиран от много малки търговци, германските фирми създават относително малка част от заетостта в него. В абсолютни изразения германските търговски фирми притежават дълготрайни материални активи за повече от близо 1,9 милиарда лева и осигуряват работни места на близо 19 хиляди души; само за лидера в сектора „Кауфланд“ работят близо 6 хиляди души, в „Метро“ и „Лидл“ – по над 2 хиляди.

Ключова роля играят германските фирми и за индустриалния сектор. Делът им в преработващата промишленост изглежда относително малък отново заради големия ѝ размер в българската икономика като

цяло. Както ще видим в следващата част на анализа, по-големите германски преработващи предприятия са с определящо регионално значение. Тук е и най-голямата фирма в България – „Аурубис“, която, както ще видим по-долу, предопределя структурата на икономиката на цяла област. Структурата на германското участие в индустриалния сектор също е интересна – германските фирми формират относително малък дял от заетостта, но голям от дълготрайните материални активи и приходите, което говори за значителна автоматизация на дейностите във фирмите с германско участие.

Делът на заетите в ИТ фирми с германска собственост е 1,3% от общо заетите в бранша, голяма част от които са съсредоточени в един от най-значимите играчи на българския пазар на информационни технологии – SAP, както и в няколко средни по размер предприятия. Тук трябва да имаме предвид, че **част от ИТ фирмите с крайна германска собственост** (както и търговските, но в по-малка степен) **най-вероятно е останала извън обхвата на настоящия анализ, тъй като той е доминиран от множество малки фирми.**

The activity of German companies is distributed quite unequally between different economic activities; as clearly shown in table 5, they are mainly concentrated in trade and processing.

Probably the most visible industry with German participation is trade thanks to the presence of the largest German modern trade formats on the Bulgarian market – Kaufland, Lidl, Billa, Metro, dm are among the key players on the market with fast-moving consumer goods⁷. As the sector is dominated by very small traders, German companies create a relatively small part of the employment in it. In absolute terms, German commercial companies hold fixed tangible assets worth more than 1.9 billion BGN and provide jobs to nearly 19 thousand people; only the leader in the sector – Kaufland – employs nearly 6,000 people, while Metro and Lidl employ more than 2,000 each.

German companies also play a key role in the industrial sector. Their share in the manufacturing industry appears to be relatively small again because of its large size in the

Bulgarian economy as a whole. As we will see in the next part of the analysis, the larger German manufacturing plants are of decisive regional importance. Here is also the biggest company in Bulgaria – Aurubis, which, as we shall see below, predetermines the structure of the economy of a whole district. The structure of German participation in the industrial sector is also interesting – German companies account for a relatively small share of employment, but a large one of tangible fixed assets and revenues, which speaks of a significant automation of activities in companies with German participation.

The share of German-owned IT firms is 1.3% of total employees in the industry, many of whom are concentrated in one of the most significant players on the Bulgarian information technology market – SAP, as well as in several medium-sized enterprises. Here we have to keep in mind that **some of the German-owned IT firms** (as well as some of the commercial ones, but to a lesser extent) **most likely remain outside the scope of this analysis, as it is dominated by many small businesses.**

Fraport
Bulgaria

We place the airport in the traveler's heart

Auswirkungen der deutschen Investitionen auf die regionalen Wirtschaften

Влияние на германските инвестиции върху регионалните икономики

Influence of German Investments on Regional Economies

Während die Auswirkungen deutscher Investitionen auf nationaler Ebene mit denen anderer Länder vergleichbar sind, sind sie für einige regionale Wirtschaften ein entscheidender und bestimmender Faktor. Aus diesem Grund wird in diesem Teil der Studie die Präsenz deutscher Unternehmen in den

verschiedenen Regionen anhand der gleichen Indikatoren wie im vorherigen Abschnitt analysiert. Tabelle 6 (S. 41) zeigt ihre Anteile an diesen Indikatoren in allen Regionen, in denen 2017 mindestens ein Unternehmen mit unmittelbarer oder mittelbarer deutscher Beteiligung tätig war.

Докато на национално ниво влиянието на германските инвестиции е сравнимо с това на инвестициите от други страни, те са ключов и определящ фактор за няколко областни икономики. По тази причина настоящата част от анализа разглежда присъствието на германски фирми в

отделните области през призмата на същия набор основни показатели, включени в предишната част. Таблица 6 (стр. 41) включва техните дялове в тези показатели във всички области, в които има поне една фирма с германска собственост или участие за 2017 г.

While at the national level German investments have an impact that is comparable to that of other countries' investments, they are a key and determining factor for several district economies. For this reason, this part of the analysis examines the presence of German companies in the

different districts through the prism of the same set of key indicators included in the previous section. Table 6 (p. 41) includes their shares in the indicators under study in all districts where there is at least one company with German ownership or interest in 2017.

Tabelle 6: Bedeutung der deutschen Unternehmen für die regionalen Wirtschaften als Anteil an den Hauptindikatoren (Stand: 2017)

Таблица 6: Значение на германските фирми за областните икономики на база на основни индикатори, 2017 г.

Table 6: Importance of German firms for regional economies based on key indicators, 2017

	Fixed tangible assets Дълготрайни материални активи Fixed tangible assets	Nettoumsatz Нетни приходи от продажби Net revenue	Beschäftigtenzahl Заетост Employment	Ausländische Direktinvestitionen Преки чуждестранни инвестиции Foreign direct investments
Blagoevgrad Благоевград Blagoevgrad	0.71%	1.15%	0.19%	1.91%
Burgas Бургас Bourgas	0.03%	0.07%	0.06%	0.13%
Varna Варна Varna	3.66%	1.20%	0.89%	12.05%
Veliko Tarnovo Велико Търново Veliko Tarnovo	0.19%	0.15%	0.17%	3.07%
Gabrovo Габрово Gabrovo	4.31%	3.62%	4.40%	9.47%
Dobrich Добрич Dobrich	0.21%	0.59%	0.38%	1.21%
Kardzhali Кърджали Kardzhali	0.18%	0.08%	0.28%	0.64%
Montana Монтана Montana	0.04%	0.02%	0.45%	0.79%
Pazardzhik Пазарджик Pazardzhik	0.10%	0.12%	0.45%	0.91%
Pernik Перник Pernik	0.16%	0.19%	0.46%	0.52%
Plovdiv Пловдив Plovdiv	1.41%	1.85%	1.20%	5.00%
Rousse Русе Rousse	5.62%	4.14%	2.67%	27.01%
Silistra Силистра Silistra	0.05%	0.02%	0.55%	1.05%
Sliven Сливен Sliven	0.28%	0.27%	0.08%	0.59%
Sofia Region София-област Sofia – region	28.86%	36.03%	7.62%	29.90%
Sofia Hauptstadt София-столица Sofia-capital	3.16%	4.61%	3.11%	7.44%
Shumen Шумен Shumen	0.57%	0.92%	0.35%	5.70%

Quelle: Nationales Statistisches Institut, Berechnungen des IME auf der Grundlage der im Handelsregister veröffentlichten Jahresabschlüsse. Die Anteile über 3% sind grün gefärbt.

Източник: НСИ, изчисления на ИПИ въз основа на ГФО в ТР. Дяловете над 3% са оцветени в зелено.

Source: NSI, IME calculations based on annual financial statements in the Commercial Register. Readings above 3% are highlighted in green.

Es fällt auf, dass es in mehr als der Hälfte der Regionen des Landes in irgendeiner Form eine deutsche Investition gibt – in 16 der 28 Regionen des Landes (zum Vergleich wurden US-Investitionen in 8 der Regionen mit einer ähnlichen Methodik identifiziert⁸), aber ihre Auswirkungen sind jedoch nicht gleichmäßig verteilt. In vielen dieser 16 Regionen ist nur eine solche Firma präsent – Burgas, Dobrich, Kardzhali, Montana, Pazardzhik, Pernik, Silistra, Sliven, Shumen. Dabei, wie aus der obigen Tabelle ersichtlich, haben diese Unternehmen in keiner der genannten Regionen eine strukturbestimmende Bedeutung.

Die Unternehmen, die am zahlreichsten sowie am vielfältigsten hinsichtlich ihres Profils sind, sind wie erwartet in der Hauptstadt Sofia konzentriert⁹ – sie reichen von Handelsgesellschaften über Industrie- und Bauunternehmen bis hin zu IKT-Firmen. Gerade in Sofia sind die oben genannten großen Einzelhandels-Unternehmen sowie fast alle IKT-Firmen registriert. Die hauptstädtische Wirtschaft ist die stärkste im Land, wobei die deutschen Unternehmen mit einem Anteil von über 3% an den Nettoumsatzerlösen und dem Sachanlagevermögen, 3,1% an der Beschäftigtenzahl und fast 7,5% an den ausländischen Investitionen einen wesentlichen Beitrag dazu leisten. Der Grund für den relativ geringeren Anteil an der Beschäftigtenzahl liegt wahrscheinlich wieder darin, dass die meisten Unternehmen in der Hauptstadt wirtschaftliche Tätigkeiten mit einer hohen Wertschöpfung pro Mitarbeiter ausüben. Von Bedeutung ist auch die Tatsache, dass die meisten Industrieunternehmen mit deutscher Beteiligung außerhalb von Sofia ansässig sind, denn gerade sie beschäftigen nach den Handelsunternehmen die meisten Arbeitnehmer.

Ein interessanter Fall ist neben der Hauptstadt Sofia auch die große Region Sofia, in der der signifikanteste Einfluss deutscher Investitionen beobachtet wird – die Unternehmen im deutschen Besitz halten mehr als ein Viertel der Sachanlagen, erzielen ein Drittel der Nettoumsatzerlöse und bilden mehr als die Hälfte der ausländischen Direktinvestitionen. Obwohl in der Region Sofia relativ wenige deutsche Unternehmen investieren – alles in allem sechs, zählen diese zu den größten in der vorliegenden Erhebung. Neben dem zuvor erwähnten größten Unternehmen in Bulgarien Aurubis ist in der Region Sofia auch die Einzelhandelskette Lidl eingetragen und von den restlichen Firmen schafft nur eine weniger als 300 Arbeitsplätze.

Ein weiterer Fall, der Aufmerksamkeit verdient, ist die Region Rousse, in der das Gros der deutschen Investitionen in nur zwei großen Unternehmen in deutschem Besitz konzentriert ist – der Industriemineralienproduzent Kaolin und der Automobilzulieferer Witte Automotive. Diese beiden Unternehmen machen mehr als die Hälfte des gesamten Bestands an ausländischen Direktinvestitionen in der Region aus. Ähnlich ist die Situation in den Regionen Varna und Gabrovo, wo einige große Industriebetriebe mit deutscher Beteiligung (Hamberger, Impuls, Devnya Cement) zusammen mit dem Transportunternehmen Fraport in Varna die Größe und Struktur ausländischer Investitionen stark beeinflussen. Sehr spürbar ist die Präsenz deutscher Unternehmen auch in der Region Plovdiv, was in erster Linie einem der größten Arbeitgeber und größten Industrieunternehmen des Landes, Liebherr-Hausgeräte Marica, sowie einer Dutzend kleinerer Unternehmen (Steca Elektronik, Winterhalder Bulgaria, DB Kunststofftechnik, u.a.) zu verdanken ist.

Прави впечатление, че повече от половината области в страната имат някаква форма на германска инвестиция – такива има в 16 от 28-те области в страната (за сравнение, в 8 от областите има идентифицирани американски инвестиции при прилагането на сходна методология⁸). Влиянието на германските инвестиции далеч не е равномерно между отделните области. В много от тях обаче присъства само по една такава фирма – Бургас, Добрич, Кърджали, Монтана, Пазарджик, Перник, Силистра, Сливен, Шумен, а както личи от таблицата по-горе, в нито една от тях тези фирми не са със структуроопределящо значение.

Очаквано най-много и с най-разнообразен профил фирми са концентрирани в столицата⁹ – те варират от търговски през индустриални и строителни до компании от ИКТ бранша. Именно в София са регистрирани споменатите по-горе големи търговски фирми, както и почти всички ИКТ компании. Столичната икономика е най-силната в страната, но въпреки това германските фирми формират значителна част от нея – над 3% от нетните приходи и дълготрайните материални активи, 3,1% от заетостта и близо 7,5% от чуждестранните инвестиции. Причината за относително по-малкия дял в заетостта най-вероятно отново се крие в обстоятелството, че повечето фирми в столицата се

занимават с дейности с висока добавена стойност на зает. От значение е и това, че повечето индустриални предприятия с германска собственост са разположени извън София, а именно те наемат най-много работници след търговските предприятия.

Извън София (столица) интересен казус е широката София-област, където се наблюдава най-значителното влияние на германските инвестиции – германска собственост са повече от една четвърт от дълготрайните материални активи, една трета от нетните приходи и над половината от преките чуждестранни инвестиции. Въпреки че в София-област инвестират относително малък брой германски фирми – общо 6 – те са сред най-големите, включени в извадката. Дори да оставим гореспоменатата най-голяма фирма в България „Аурубис“ настрана, в София-област е регистрирана и търговската верига „Лидл“, а от останалите фирми само една създава по-малко от 300 работни места.

Друг случай, който заслужава внимание, е област Русе, където мнозинството от германските инвестиции са съсредоточени само в две големи фирми с германска собственост – „Каолин“ и производителят на авточасти „Витте Аутомотив България“. Тези две фирми формират повече от половината от общия обем на преките чужди

8. Dies kann auch Ergebnis der Erweiterung der Stichprobe in der vorliegenden Studie sein. Това може и да е резултат от разширяването на извадката в настоящото изследване.

9. Hier ist auch zu berücksichtigen, dass Abweichungen zwischen der Art und Weise, wie die aktuelle Studie und die Angaben des Nationalen Statistischen Instituts die Verteilung der Unternehmenstätigkeiten in den verschiedenen Wirtschaftszweigen behandeln, möglich sind. Die Registrierung der Investitionen berücksichtigt hier nur die Eintragungsadressen der Unternehmen, was zu Abweichungen führen kann, falls die Unternehmen in mehreren Regionen tätig sind.

Free Zone Rousse EAD

Mehr als 30 Jahre

Traditionen, Innovationen
und Prosperität

Wirtschaftszentrum, das neue Arbeitsmöglichkeiten sowie verschiedene gesetzliche Erleichterungen für die Firmen, die auf dem Territorium der Gesellschaft operieren, bietet.

Das größte und am besten entwickelte Unternehmen dieser Typ in Bulgarien mit dem Statut einer „Freizone“ gem. den Vorschriften des Zollgesetzes.

Ausgezeichneter Standort, Ansammlung neuer und renovierter Produktions-, Lager- und Büroräume.

Gut entwickelte Infrastruktur, moderne materiell-technische Basis.

Die Gesellschaft ist mit Strom, Gas und Wasser versorgt und verfügt über Kanalisationsnetze.

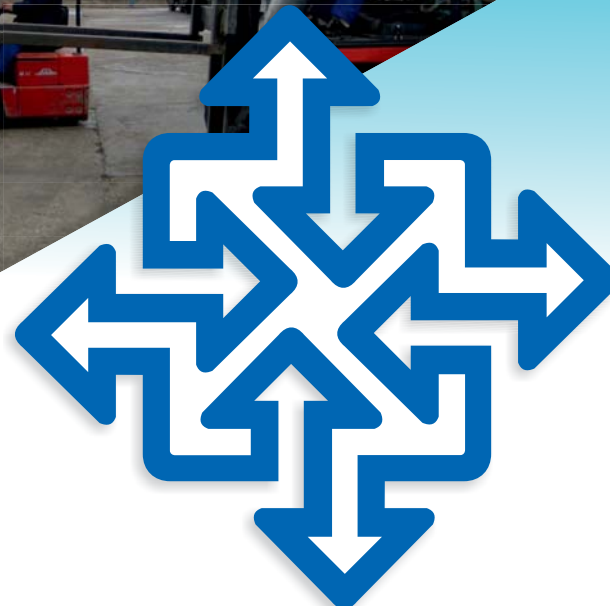
Ständige Videobeobachtung und Bewachung der ganzen Zone rund um die Uhr.

Zollstelle, die sich mit der Abfertigung der durch die „Free Zone Rousse“ beförderten Frachten befasst.

Dienststelle zur Bedienung der Frachtführer.

Möglichkeit zum Kauf eines Teils der Geländen der Gesellschaft durch zertifizierte Investoren nach Maßgabe des Gesetzes über Investitionsförderung.

7003 Ruse,
Tutrakan-Blvd. Nr. 71
Tel.: +359 82 / 880 800
Fax: +359 82 / 831 112
trade@freezone-rousse.bg
www.freezone-rousse.bg

инвестиции в областта. Сходна е ситуацията в областите Варна и Габрово, където няколко големи индустриални предприятия с германско участие („Хамбергер“, „Импулс“, „Девня“) влияят силно върху размерите и структурата на чуждестранните инвестиции, в случая на Варна заедно с транспортната фирма „Фрапорт“. Доста чувствително е и присъствието на германските фирми

в Пловдив, най-вече благодарение на един от най-големите работодатели и най-големи индустриални фирми в страната „Либхер“ (производство на хладилна техника), заедно с десетина по-малки фирми (напр. „Щека Електроник България“, „Винтерхалдер България“, „ДБ Пластмаса Технологии“ и др.).

It is noteworthy that more than half of the country's districts have some form of German investment - there is such in 16 of the 28 districts in the country (for comparison US investment has been identified in 8 districts using a similar methodology⁸). The impact of German investment is far from even across the different districts. However, in many of them only one such company is present - such examples are the Burgas, Dobrich, Kardzhali, Montana, Pazardzhik, Pernik, Silistra, Sliven and Shumen districts, and as can be seen from the table above, these companies do not have a structurally significant meaning.

As expected, the largest number of companies, having also the most diverse profile are clustered in the capital⁹ - they range from commercial, industrial and construction to ICT companies. It is precisely in Sofia that the above-mentioned large commercial companies, as well as almost all ICT companies, are registered. The economy of the capital city is the strongest in the country, but German companies form a significant part of it - over 3% of the net revenue and fixed tangible assets, 3.1% of employment and nearly 7.5% of foreign investment. The reason for the relatively smaller share in employment is probably again the fact that most companies in the capital are engaged in activities with high value added per employee. It is also important that most German-owned industrial plants are located outside Sofia, and it is precisely those enterprises that employ the most workers after the commercial ones.

Outside Sofia (capital) an interesting case is the wider district of Sofia, where there is the most significant influence of German investments - German companies owned more than a quarter of fixed tangible assets, a third of net revenue and over half of foreign direct investment. Although a relatively small number of German companies invest in the wider district of Sofia - a total of 6, they are among the largest ones in the sample. Leaving the aforementioned largest company in Bulgaria - Aurubis, aside, the retail chain Lidl is registered in the district of Sofia, too. Among the other companies based there, only one creates less than 300 jobs.

Another case that deserves attention is the Rousse district, where most of the German investments are concentrated in only two major German-owned companies - Kaolin and Witte Automotive auto parts maker. These two companies form more than half of the total foreign direct investment in the district. Similarly is the situation in the districts of Varna and Gabrovo, where several large industrial enterprises with German participation (Hamberger Bulgaria, Impuls, Devnya Cement) have a strong influence on the size and structure of foreign investments; in the case of Varna, the transport company Fraport is also worth noting. The presence of German companies in Plovdiv is quite substantial, especially thanks to one of the biggest employers and largest industrial companies in the country, Liebherr (refrigeration), along with a dozen smaller companies (including Steca Elektronik, Winterhalder Bulgaria, DB Kunststofftechnik, etc.).

8. This may be the result of expanding the sample in this study.

9. Тук трябва да се има предвид и обстоятелството, че са възможни разминавания между начина, по който настоящото изследване и данните на НСИ третираят разпределението на дейността на фирмите в отделните области. Регистрирането на инвестициите тук разчита единствено на адресите по регистрация на включените фирми, което в отделни случаи може да доведе до разминавания тогава, когато фирмите развиват дейност в повече от една област.

The fact that there may be discrepancies between the way in which the current survey and NSI data treat the distribution of company activity in the different districts is also to be taken into account here. The registration of investments here relies only on the addresses of registration of the listed companies, which in some cases may lead to discrepancies when companies operate in more than one district.

Your solid base for lift-off

Фесто Производство ЕООД

Високотехнологично предприятие за производство на сензори, съединителни кабели, вентилни модули, сервомотори и др

FESTO

Развитие

30 години производствена дейност в България

Инвестиции

В размер на 17,8 млн лв. само за 2018 г.

Продукти

Над 1500 изделия за за клиенти по цял свят

Обучение

Непрекъснато повишаване на квалификацията служителите

Искате ли да движите света с идеите си? Станете част от екипа на Festo!

1592 София, бул. Христофор Колумб 7, e-mail: festo_ps_bg@festo.com, careersbgproduction@festo.com

Fazit | Заключение | Conclusion

Das Ziel der vorliegenden Studie besteht darin, ein umfassenderes Bild des Volumens, der Struktur und der Auswirkungen der deutschen Direktinvestitionen in Bulgarien zu vermitteln im Vergleich zu dem, was die amtliche Statistik über die ADI zeichnet. Die Ergebnisse dieser Studie zeigen, dass die Höhe der „unterschätzten“ Investitionen nicht vernachlässigbar gering ist. Laut der offiziellen Angaben über den Bestand an ausländischen Direktinvestitionen belaufen sich die deutschen Investitionen in die bulgarische Wirtschaft auf rund 5,5 Mrd. BGN oder 6,77% aller ausländischen Direktinvestitionen. Rechnet man die mittelbaren Investitionen mit Herkunft Deutschland zu, die über Drittländer (Mittlerländer) nach Bulgarien fließen, steigt der Gesamtwert auf mehr als 6,5 Mrd. BGN oder 8,49% aller ausländischen Direktinvestitionen im Land, was eine Steigerung um etwa 25% im Vergleich zu der amtlichen Statistik ist. Somit verdrängt Deutschland Österreich und wird nach den Niederlanden der zweitgrößte Investor in Bulgarien.

Wie aus Tabelle 1 (S.18) ersichtlich, ist Österreich mit einem Anteil von 66% an allen mittelbaren deutschen Investitionen, die von dieser Studie erfasst werden, das bevorzugte Mittelrand für Investitionen in Bulgarien. Zu den drei wichtigsten Mittelrändern zählen weiterhin Italien (24%) und die Niederlande (unter 10%). Ein Teil der deutschen Investitionen fließt in Bulgarien auch über die Schweiz und Ungarn, ihr Anteil an allen mittelbaren deutschen Investitionen ist jedoch vernachlässigbar gering.

Die Ergebnisse der vorliegenden Studie zeigen, dass rund 94% der deutschen Investitionen (unmittelbar und mittelbar) in Bulgarien auf drei wirtschaftliche Tätigkeiten konzentriert sind:

- **Verarbeitendes Gewerbe,**
- **Handel,**
- **Finanz- und Versicherungsdienstleistungen.**

Целта на настоящия доклад е да представи по-пълна картина за обема, структурата и ефектите от германските преки чуждестранни инвестиции в България спрямо тази, рисувана от официалните статистически данни за ПЧИ. Резултатите от него показват, че размерът на „подценените“ инвестиции не е за пренебрегване. Според официалните данни за размера на преките чуждестранни инвестиции германските вложения в българската икономика възлизат на около 5,5 млрд. лв. или 6,77% от всички преки чуждестранни инвестиции. Когато се добавят и индиректните инвестиции с произход Германия, който навлизат в България през трети, „междинни“ страни бази, сумата се увеличава до над 6,5 млрд. лв. или 8,49% от всички преки чуждестранни инвестиции в страната, което е увеличение с около 25% в сравнение с официалните данни. По този начин Германия

Die Top-3-Sektoren, die deutsche Auslandsinvestitionen anziehen – Verarbeitendes Gewerbe, Handel und Finanzdienstleistungen – machen etwa 94% aller deutschen Investitionen in Bulgarien aus, während die gesamten ausländischen Direktinvestitionen in denselben Sektoren nur 48% aller Auslandsinvestitionen im Land ausmachen. Es besteht eine Konzentration in Bezug auf die von den deutschen Unternehmen bevorzugten Sektoren der bulgarischen Wirtschaft. Die Fokussierung in diesen Sektoren sowie die Auswirkungen und das Ausmaß der Sachanlagen deuten auf **ein erhebliches Potenzial für den lokalen Markt und langfristige Entwicklungsperspektiven im Land hin, da diese Investitionen mit einer Reihe von Risiken verbunden sind.**

Insgesamt besaßen Unternehmen im direkten oder indirekten deutschen Besitz Ende 2017 knapp 2,8% des gesamten Sachanlagevermögens in der Volkswirtschaft, wobei dieser Anteil einem Wertausdruck von fast 3,5 Milliarden BGN entspricht. Gleichzeitig haben diese Unternehmen Arbeitsplätze für über 1,6% aller Beschäftigten in Bulgarien oder 35,3 Tausend Menschen geschaffen und fast 4,1% aller Nettoumsatzerlöse in der Volkswirtschaft 2017 erzielt.

Während die Auswirkungen deutscher Investitionen auf nationaler Ebene mit denen der Investitionen aus anderen Ländern vergleichbar sind, sind sie für mehrere regionale Wirtschaften ein entscheidender und bestimmender Faktor.

Es fällt auf, dass mehr als die Hälfte der Regionen des Landes in irgendeiner Form eine deutsche Investition haben – solche gibt es in 16 der 28 Regionen des Landes, aber ihre Auswirkungen sind jedoch nicht gleichmäßig verteilt. Die größte Konzentration bzw. der größte Einfluss auf die Wirtschaft werden in der Hauptstadt Sofia, in der Region Sofia, in Varna, Gabrovo und Rousse beobachtet.

измества Австрия и се превръща във втория най-голям инвеститор в България след Холандия.

Както се вижда от Таблица 1 (стр.18) предпочитаната страна база за инвестиции в България е Австрия с дял от отблизо 66% от всички непреки германски инвестиции, обхванати в настоящото изследване. Топ три дестинациите включват още Италия – 24% и Холандия – под 10%. Част от германските инвестиции навлизат в България и през Швейцария и Унгария, но техният дял от всички непреки германски инвестиции е пренебрежимо малък.

Резултатите от настоящото изследване показват, че около 94% от германските инвестиции в България (директни и индиректни) са концентрирани в три икономически дейности:

- преработваща промишленост,
- търговия,
- финансови услуги.

Топ 3 секторите, които привличат германски преки чуждестранни инвестиции – преработваща промишленост, търговия и финанси – формират около 94% от всички германски инвестиции в страната, докато общите ПЧИ в същите сектори представляват едва 48% от всички преки чуждестранни инвестиции в страната, т.е. очевидно се наблюдава известна концентрация от гледна точка на предпочитаните от германските фирми сектори на българската икономика. Концентрацията в тези сектори, както и ефектите и вложенията, навеждат на мисълта **за сериозен потенциал пред местния пазар, както и дългосрочна перспектива за развитие в страната, тъй като подобни инвестиции са свързани с редица рискове.**

Като цяло към края на 2017 г. фирмите с пряка или непряка германска собственост са притежавали малко

под 2,8% от общия обем на дълготрайните материални активи в икономиката, като този дял в стойностно изражение се равнява на почти 3,5 млрд. лева. Същевременно германските фирми са осигурявали работни места на над 1,6% от всички заети в България или на 35,3 хиляди души. Компаниите с краен собственик германски лица реализират почти 4,1% от всички нетни приходи от продажби в икономиката за 2017 г.

Докато на национално ниво влиянието на германските инвестиции е сравнимо с това на инвестициите от други страни, те са ключов и определящ фактор за няколко областни икономики.

Прави впечатление, че повече от половината области в страната имат някаква форма на германска инвестиция – такива има в 16 от 28-те области в страната, но влиянието им не е равномерно разпределено. Най-голяма концентрация, съответно и влияние върху икономиката, се наблюдава в София-столица, София-област, Варна, Габрово и Русе.

The purpose of this report is to provide a fuller picture of the volume, structure and effects of German foreign direct investment in Bulgaria compared to that drawn from official FDI statistics. The results show that the amount of "underestimated" investment is not negligible. According to official data on the amount of foreign direct investment, German investments in the Bulgarian economy amount to about 5.5 billion BGN or 6.77% of all foreign direct investments. When the indirect investments originating from Germany, which enter Bulgaria through third, "intermediate" base countries, are added up, the stock of German FDI increases to more than BGN 6.5 billion or 8.49% of all foreign direct investments in the country. This is an increase by about 25% compared to official data. Germany thus displaces Austria and becomes the second largest investor in Bulgaria after the Netherlands.

As can be seen from Table 1 (p.18), Bulgaria's preferred investment base is Austria with a 66% share of all indirect German investments covered by this study. The top three destinations include Italy - 24% and the Netherlands - under 10%. Some of the German investments enter Bulgaria via Switzerland and Hungary, but their share of all indirect German investments is negligible.

The results of this study show that about 94% of German investments in Bulgaria (direct and indirect) are concentrated in three economic activities:

- Manufacturing,
- Trade,
- Financial services.

The top 3 sectors that attract German foreign direct investment - manufacturing, trade and finance - account for about 94% of all German investment in the country,

while total FDI in the same sectors accounts for only 48% of all foreign direct investment in the country, i.e. there is obviously some concentration in terms of the sectors of the Bulgarian economy preferred by German companies. The concentration in these sectors, as well as the effect and size of the investment suggest **significant potential for the local market as well as long-term strategy for growth in the country, as such investments are associated with a number of risks.**

As a whole, by the end of 2017, companies with direct or indirect German ownership owned just under 2.8% of the total fixed tangible assets in the economy, this share in value being almost 3.5 billion BGN. At the same time, German companies have provided jobs to over 1.6% of all employed in Bulgaria or 35.3 thousand people. Companies with German final owner account for almost 4.1% of all net sales revenue in the economy for 2017.

While at the national level the impact of German investments is comparable to that of other countries' investments, they are a key and determining factor for several district economies.

It is noteworthy that more than half of the country's districts have some form of German investment - such are found in 16 of the 28 districts in the country, but their impact is not evenly distributed. The largest concentration, respectively the biggest impact on the economy, is observed in the districts of Sofia (capital), Sofia, Varna, Gabrovo and Rousse.

Liste von bulgarischen Unternehmen mit deutscher Beteiligung

Списък на български компании с германско участие

List of Bulgarian Companies with German Participation

	Микро/Mikrounternehmen/ Micro enterprises	Малки/Kleine Unternehmen/ Small enterprises	Средни/Mittelgroße Unternehmen/Medium- sized enterprises	Големи/Großunternehmen/ Large enterprises
C Verarbeitendes Gewerbe Преработваща промишленост Manufacturing	Amkoprint	Pirin-Tex	Festo Production	Aurubis Bulgaria
	Weber Etiketten Bulgaria	Impuls	Grammer	Liebherr-Hausgeräte Marica
	Velis Vineyards	GablInvest		Witte Automotive Bulgaria
	DB Kunststofftechnik	Kraiburg Bulgaria	Meggle Bulgaria	Kaolin
	Kemmler Electronic	Victoria-05	Devnya Cement	Hamberger Bulgaria
	Peri Bulgaria	Siloma	Rohe Bulgaria	Behr-Hella Thermocontrol
	ISPEK Bulgaria	ZAI	Steca Elektronik Bulgaria	Lufthansa Technik-Sofia
	BME	Henkel Bulgaria	Knauf Bulgaria	
	Multivac Bulgaria Production	Micro View Endoscopie Optik		
		Galco		
		Spesima		
		Bepro		
		Winterhalder Bulgaria		
		Devnya Varovik		
	DF Bulgaria			
	Mecalit Bulgaria			
	HL-Topmix			
	Kalufruct Production			
D Energieversorgung Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива Electricity, gas, steam and air conditioning supply	Kameno energy project			
F Baugewerbe Строителство Construction	Drees & Sommer Bulgaria	Bauer Bulgaria		
	Isa Industrial Electronic Bulgaria			
	Multimon			
G Handel; Instandhaltung und Reparatur von Fahrzeugen Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети Wholesale and retail trade; Repair of motor vehicles and motorcycles	Fackelmann Bulgaria	Siemens Healthcare	Porsche BG	Kaufland Bulgaria
	MW LOGISTICA	Brenntag Bulgaria	Porsche Inter Auto BG	Lidl Bulgaria
	Osram	Messer Bulgaria	Bayer Bulgaria	Metro Cash & Carry Bulgaria
	Biotronik Bulgaria	Hörmann Bulgaria	Peek & Cloppenburg	dm Bulgaria
	Viessmann	Lenze Zadvizhvasta Tehnika	Würth-Bulgaria	Siemens
	WMF Bulgaria	Hubergroup Bulgaria	Adidas Bulgaria	Billa Bulgaria
	Wurst Meister	Andreas Stihl	B. Braun Medical	Phoenix Pharma
	Dräger Medical Bulgaria	Beiersdorf Bulgaria	Intersnack Bulgaria	
	Knauf AMF	BASF	Intrama Invest	
	Cremer-Sofia	BMW Vertriebs GmbH-Branch Bulgaria	ThyssenKrupp Materials Bulgaria	
	WIKA Bulgaria	VBH Bulgaria	Hit Hypermarket	
	MAN Diesel & Turbo Bulgaria	Dr. Oetker Bulgaria		
	SAF Holland Bulgaria	HTI Bulgaria		
	Servind	Rittal		
	Simba Toys Bulgaria	Robert Bosch		
	SCHIESSL Bulgaria	Triumpf Bulgaria		
		Rehau		
		Maintec Service		
	Huber Bulgaria			
H Verkehr und Lagerei Транспорт, складиране и пощи Transportation and storage	Bora Shipping	Hoyer Bulgaria	DHL Express Bulgaria	Fraport Twin Star Airport Management
	Donau Rhein Logistik		Wittwer Bulgaria	Schenker
			Rhenus Bulgaria	
J Information und Kommunikation Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения Information and communication	Nemetschek	Seeburger Informatik	SAP Labs Bulgaria	
	Osceola	RegioCom GmbH Branch Bulgaria		
	Raabe Bulgaria			
	Cleversoft Bulgaria			
	Krusche & Company			
	Media IT Services Bulgaria			
Software Society				
K Финансови и застрахователни дейности/Finanz- und Versicherungstätigkeiten/Financial and insurance activities			ProCredit Bank Bulgaria	Allianz Bulgaria Holding
M Erbringung von freiberuflichen, wissenschaftlichen und technischen Dienstleistungen Професионални дейности, научни изследвания Professional, scientific and technical activities		Techem Services		
N Erbringung von sonstigen wirtschaftlichen Dienstleistungen Административни и спомагателни дейности Administrative and support service activities	TÜV Rheinland - Bulgaria			
	Inter Expo and Congress Centre			
	Border concepts Sofia			
	Dertour Bulgaria			
	Envirochemie Bulgaria			
RAP Systems Bulgaria				
S Andere Други Other	WKS Bulgaria			

Haftungsbeschränkung

Die vorliegende Analyse wurde vom Institut für Marktwirtschaft im Auftrag der Deutsch-Bulgarischen Industrie- und Handelskammer ausgearbeitet. Die in der Analyse dargelegten Meinungen und darin gezogenen Schlussfolgerungen geben die Meinung der Autoren wieder und stimmen nicht in jedem Fall mit dem Standpunkt der Deutsch-Bulgarischen Industrie- und Handelskammer überein.

Декларация за ограничаване на отговорността

Настоящият анализ е изготвен от Института за пазарна икономика по договор с Германо-Българската индустриално-търговска камара в качеството ѝ на възложител. Мненията и заключенията, изразени в анализа, принадлежат на авторите и не е задължително да съвпадат с тези на Германо-Българската индустриално-търговска камара.

Disclaimer

This analysis was drafted by the Institute for Market Economics pursuant to an agreement with the German-Bulgarian Chamber of Industry and Commerce, the latter acting in its capacity as a principal. The opinions and conclusions stated in the analysis belong to its authors and they are not necessarily shared by the German-Bulgarian Chamber of Industry and Commerce.

Für die Richtigkeit, Vollständigkeit und Aktualität der Inhalte kann die DBIHK jedoch keine Gewähr übernehmen.

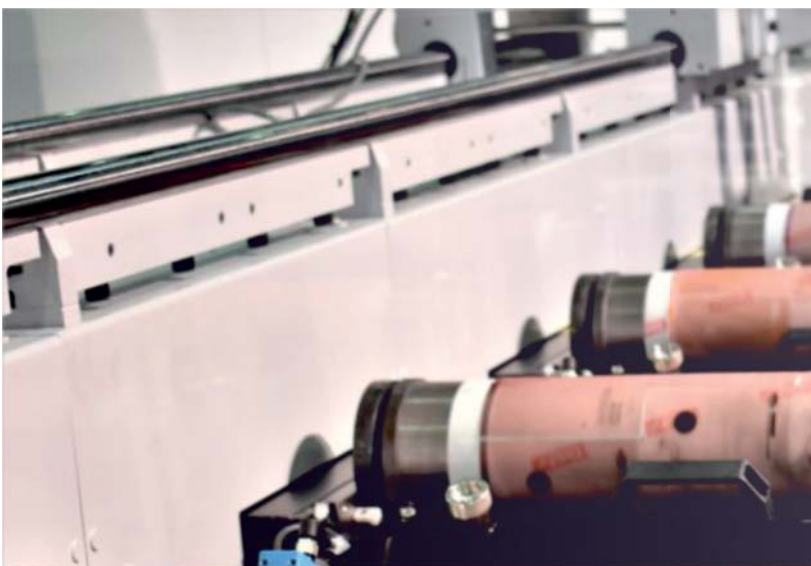
Die Analyse wurde von einem Team des Instituts für Marktwirtschaft, unter der Mitarbeit von Adrian Nikolov und Kaloyan Staykov und der Redaktion von Dr. Desislava Nikolova ausgearbeitet und dem Auftraggeber in bulgarischer und englischer Sprache übergeben. Das Institut für Marktwirtschaft übernimmt keine Verantwortung für die Richtigkeit der Übersetzung in andere Sprachen.

ГБИТК не носи отговорност за евентуални неточности и непълноти.

Анализът е изготвен от екип на Института за пазарна икономика в състав Адриан Николов, Калоян Стайков и под редакцията на д-р Десислава Николова и е предаден на възложителя на български и английски език. Институтът за пазарна икономика не носи отговорност за достоверността на превода на други езици.

However, the Chamber cannot guarantee the accuracy and the exhaustiveness of the content.

This analysis was conducted by the following team from the Institute for Market Economics: Adrian Nikolov and Kaloyan Staykov. It was edited by Desislava Nikolova, PhD and was submitted to the principal in Bulgarian and in English. The Institute for Market Economics cannot be held liable for the veracity of any translations into other languages.

**ВЕБЕР
ЕТИКЕТЕН
БЪЛГАРИЯ**

Bluhm Weber Group

www.weberetikettenbg.com
www.sis45.com

ЕТИКЕТНИ РЕШЕНИЯ за всички индустрии

Производствена база и централен склад
5147 Мерданя, ул. Христо Ботев 27
+359 884 775556
stela@weberetikettenbg.com

Die Studie wurde von der
Konrad-Adenauer-Stiftung finanziert.
Изследването е финансирано от фондация
„Конрад Аденауер“
The study was funded by the
Konrad Adenauer Foundation.

Der gesamte Inhalt und die Auszüge der Studie
können nach der expliziten Erwähnung der
Quelle und des Herausgebers zitiert werden.

Цитирането на цялото изследване или на
части от него е разрешено след изрично
упоменаване на източника и издателя.

The whole content and extracts of the study can
be replicated and quoted after the explicit
mentioning of the source and publisher.

Herausgeber: / Издател: / Publisher:

Deutsch-Bulgarische Industrie-
und Handelskammer (DBIHK)
Fr. Joliot-Curie-Str. 25A
1113 Sofia, Bulgarien

Германо-Българска индустриално-
търговска камара (ГБИТК)
ул. „Фр. Жолио-Кюри“ 25А
1113 София, България

German-Bulgarian Chamber
of Industry and Commerce
25A Fr. Joliot Curie Str.
1113 Sofia, Bulgaria

T. +359 2 816 30 10
F: +359 2 816 30 19
info@ahk.bg
<https://bulgarien.ahk.de/>

Verfasser der Studie:
Автор на изследването:
Author of the study:

Redaktion: Gergana Genova, Sergio Sanchez, Torsten Klette
Редактори: Гергана Генова, Серхио Санчес, Торстен Клетте
Edited by: Gergana Genova, Sergio Sanchez, Torsten Klette

**Bundesministerium
für Wirtschaft
und Energie**

Die Deutsch-Bulgarische Industrie- und Handelskammer ist
gefördert durch das Bundesministerium für Wirtschaft und Energie
aufgrund eines Beschlusses des Deutschen Bundestages.

Дейността на Германо-Българската индустриално-търговска
камара е подпомогната от Германското федерално министерство
на икономиката и енергетиката въз основа на решение на
Германския Бундестаг.

The German-Bulgarian Chamber of Industry and Commerce was
supported by the German Federal Ministry of Economic Affairs and
Energy on the basis of a decision by the German Bundestag.

Redaktionsschluss | Последна редакция | Last edited: 03.2019

Design | Дизайн: Paint Box Creative EOOD | www.paintbox.bg
Druck | Печат | Print: Paint Box Creative EOOD

Bilder | Снимки | Pictures: Shutterstock, <http://shutterstock.com>

IHR ZIEL IST UNSER ZIEL DER WEG DORTHIN IST UNSERE MISSION

Transportieren auf intelligentem Weg. UnitCargo –
der Spezialist für LKW Komplett- und Teilladungen.

Sie haben individuelle Wünsche und Anforderungen?
Das ist für uns selbstverständlich. Wir bieten:

- ein flächendeckendes Netzwerk in Europa
- höchstqualifizierte Mitarbeiter
- erfahrene und verlässliche Partner vor Ort
- auf Respekt, Fairness und offener Kommunikation basierendes Management

**Für weitere Informationen
kontaktieren Sie bitte
unser Büro in Sofia unter
+359 2 902 48 50 oder
sales@bg.unitcargo.at**

1924

*Seit 95 Jahren ein
verlässlicher Partner mit Herz*

*От 95 години надежден
партньор със сърце*

KAOLIN

Teil der
Quarzwerke Gruppe

www.kaolin.bg

2019